

YEREL YÖNETİMLER İÇİN
İNSAN HAKLARI TEMELLİ
YAKLAŞIM:
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE
EN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Yazan
Hale Akay

Yayınlayan
Türkiye Avrupa Vakfı
Koşuyolu Mahallesi,
İsmail Paşa Sokak No: 47
PK: 34718 Kadıköy İstanbul

Tel: 90 216 545 76 35
Faks: 90 216 326 92 58
info@turkiyeavrupavakfi.org

Tasarım ve Uygulama
Nur Ayman

Baskı
RENKSA Reklam Org. Tanıt.
Kimyevi Turizm İnş. San. Tic. Ltd. Şti
Merkez Mah. 8. Sok. No: 22/A
Bağcılar/ İstanbul
Tel: 0212 434 05 77

YEREL YÖNETİMLER İÇİN
İNSAN HAKLARI TEMELLİ YAKLAŞIM:

*KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE
EN İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ*

GİRİŞ

Türkiye Avrupa Vakfı'nın 2015 yılı sonbaharında Ataşehir Belediyesi ile ortaklaşa olarak Hollanda Başkonsolosluğu Matra Programının mali katkısı ile yürütmeye başladığı "Yerel Yönetimler için Dezavantajlı Grupların Katılımıyla İnsan Hakları Temelli Programlama" başlıklı proje, yerel yönetimler ile yurttaşlar arasında somut çıktılar kapsamında bir ortaklık platformu kurmayı hedeflemiştir.

Katılım kavramı özellikle yerel yönetimler bağlamında sıklıkla vurgulanan önemli ilkelerden biridir. Ölçek olarak halka yakınlıkları dikkate alındığında, yerel yönetimlerin etkin ve etkili yerel politikalar üretmekte sivil toplumun katılımını sağlaması günümüzde artık olmazsa olmaz bir gereklilik olarak görülmektedir. Bu katılımın öncelikli olarak kendi sesini duyurmak açısından örgütlenme ve kapasite eksikliği yaşayan dezavantajlı grupları hedef alması ise başlı başına bir amaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte, bu alandaki mevcut çalışmalar büyük ölçüde katılımı anlatmak veya katılımı kolaylaştıracak araçları tanıtmak üzerinde durmaktadır. Öncelikli çalışma alanlarından biri kamu sektörü-sivil toplum diyalogu olan Türkiye Avrupa Vakfı yürütmekte olduğu bu projede, bunu bir adım daha ileri götürerek katılımı yerel yönetimlerde insan hakları temelli yaklaşımların bir unsuru olarak gören daha yeni yöntemleri de çalışmasının içine dahil etmeye çalışmıştır. Proje kapsamında hem projenin temel yararlanıcıları hem de daha geniş kapsamda yerel yönetimlere katılım konusu ile ilgilenen herkes için başvuru kaynağı olabilecek 3 kitapçık hazırlanmıştır.

Bu kitapçıklardan ikincisi olan "Yerel Yönetimler İçin İnsan Hakları Temelli Yaklaşım: Kavramsal Çerçeve ve En İyi Uygulama Örnekleri", yerel yönetimlerin politika ve uygulamaları ile insan hakları arasındaki ilişkileri güncel metinleri referans alarak açıklamaktadır. Bu kapsamda özellikle giderek önem kazanmaya başlayan kent(li) hakkı ve insan hakları kenti uygulamalarına odaklanılmakta ve bu kavramlar çerçevesinde Avrupa Birliği üyesi ülkelerden üç kentteki öncü uygulamalar en iyi örnekler olarak özetlenmektedir. Kitapçık ayrıca yerel yönetim politika ve hizmetlerinde insan hakları temelli bir yaklaşımın gerektirdiği unsurları açıklayarak, bu alandan bir dizi en iyi uygulama örneğini ele almaktadır. Seçilen örneklerin ikisi haricinde tamamı Avrupa'daki değişik kentlerden uygulamalardır. En iyi uygulamalar belirlenirken insan hakları temelli yaklaşımı ilke edinen, katılımcı pratikleri hayata geçiren, dezavantajlı grupların kapsanmasını amaçlayan ve belediye hizmetlerinin insan hakları temelli değerlendirmelerine dikkat çeken örneklere odaklanılmıştır.

YEREL YÖNETİMLER VE İNSAN HAKLARI

Merkezi hükümetlere kıyasla, yerel yönetimler yurttaşların gündelik hayatını çok daha yakından ilgilendiren politikalar ve hizmetler üreten ve yurttaşlarla iletişim kurmakta çok daha avantajlı durumdaki idari birimlerdir. Bu açıdan yerel yönetimler yöneticiler, hizmet sağlayıcılar ve yurttaşlar arasında daha etkin ortaklık mekanizmalarının kurulmasına çok daha elverişli koşullar altında faaliyet göstermektedirler. İyi yönetim yaklaşımı kapsamında yerel yönetimlerin katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda hareket etmelerinin daha sürdürülebilir, etkin ve etkili yerel politikaların ve hizmetlerin geliştirilmesine ve uygulanmasına imkan verebileceği sıklıkla vurgulanan bir konudur.

Bununla birlikte, yaygın olarak kullanılan yönetim kavramı ve yöntemleri içerisinde yerel yönetimler insan haklarının dolaylı taşıyıcısı konumundadır. Başka bir ifadeyle, özellikle risk altındaki ve dezavantajlı durumdaki grupların katılımını sağladıkları, karar alma mekanizmalarına sivil toplumu en geniş kapsamda dahil edebildikleri, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini benimsedikleri ölçüde, yerel yönetimler insan haklarının gündelik hayata yansımaları kolaylaştırmaktadır.

İnsan hakları temelli yaklaşım gerek yerel yönetimler gerek kalkınma alanlarında insan haklarına ilişkin bu pasif konumu bir ölçüde değiştirmeyi hedeflemektedir. Merkeziyetçi sistemlerle yönetilen ülkelerde yerel yönetimler genellikle insan haklarının belirleyicisi değil, alıcısı ve uygulayıcısı olarak görülür. İnsan hakları temelli yaklaşım, yerel yönetimlerin işlevleri ve hizmetleri gereği yurttaşların insan haklarından yararlanmakta çok daha doğrudan etkileri ve çok daha fazla sorumlulukları bulunduğu dikkat çekmektedir. Böyle bir yaklaşımda insan haklarının gündelik hayata yansımaları iyi yönetişimin bir sonucu olmaktan çıkmaktadır; aksine yerel politikaların doğrudan çağdaş insan hakları çerçevesini gözönüne alarak geliştirilmesi ve uygulanmasına vurgu yapılmaktadır.

2015 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği için hazırlanan "İnsan Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü Hakkındaki Araştırma Temelli Rapor"¹ yerel yönetimlerin tanımlarının, yetkilerinin, kaynaklarının ve kapasitelerinin ülkeler arasında önemli farklılıklar gösterdiğine dikkat çekmektedir. Bununla birlikte rapor, yetkileri ve kaynaklarından bağımsız olarak yerel yönetimler ile insan hakları arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklar:

- Yerel yönetimler yurttaşların gündelik ihtiyaçlarına çok daha yakındırlar ve her gün insan hakları meseleleri ile uğraşmak zorundadırlar. Bu nedenle insan hakları ile yerel yönetimler arasında açık ve güçlü bir bağ vardır. İşlevlerini yerine getirirken, yerel yönetimler eğitim, barınma, sağlık, çevre gibi doğrudan insan haklarıyla ilişkili olan ve yerel yönetimler içinde yaşayanların insan haklarından yararlanma imkanlarını güçlendiren veya zayıflatan konularda kararlar alırlar. Bunun yanında, bir yerel yönetim her zaman için yerel halkın dışarıdan gelenler olarak algılanan göçmenler ve etnik azınlıklar gibi gruplara karşı ayrımcı uygulamalar ile doğrudan karşılaşma riskini yaşar. Örneğin, barınma alanında, "evsizleri günah keçisi ilan etme, damgalama ve onlara karşı ayrımcı davranma" yerel düzeyde daha görünürdür. Yerel yönetimlerin faaliyetleri içerisine insan haklarının dahil edilmesi, bu türden hak ihlallerinin engellenmesi için hayati öneme sahiptir. Gerçekte, yerel yönetimler gerekli hizmetleri sunmadığı sürece, insan haklarının sağlanabileceği bir durumu hayal etmek güçtür. Yerel yönetimlerde çalışanlar her gün yaptıkları işlerde çok çeşitli insan hakları meselelerinden sorumludurlar. Ancak, yaptıkları işler ne yetkili kurumlar ne de kamuoyu tarafından insan haklarına ilişkin uygulamalar olarak görülmektedir. Bunun sonucunda, insan hakları yerel düzeydeki politikalar ve uygulamaların dışında kalan bir çerçeve olarak algılanılmaya devam

¹ Human Rights Council (2015) "Research-based report on the role of local government in the promotion and protection of human rights", s. 21-27.

ederken, aslında bunların hepsi pratikte bir insan hakkı meselesi olabilmektedir. Bu açıdan, insan haklarının gerçek etkisinin yerelde tecrübe edildiği akılda tutulmalıdır.

Yerel yönetimlerin insan hakları alanındaki görevleri üç ana kategoriye ayrılabilir: Haklara saygı gösterme, hakları koruma ve hakların kullanılmasını sağlama.

- **Haklara saygı gösterme** görevi yerel yetkililerin kendi eylemleri yoluyla insan haklarını ihlal etmemesi gerektiğini ifade eder. Bunun için yerel yetkililerin kendi yetki alanlarındaki kişilerin haklarına ve özgürlüklerine karışmaktan kaçınmaları gerekmektedir. Örneğin, dini inanç özgürlüğü ile ilişkili olarak, yerel yönetimler dini grupların dini kutlamalarını yaparken belirli sınırlar dahilinde kamusal mekanları kullanmalarını sağlamalıdır. Sağlık hakkı bağlamında, yerel yönetimler belirli toplulukların veya grupların kendi bünyelerindeki sağlık tesislerinden yararlanmalarını engellemelidirler.
- **Hakları koruma** görevi üçüncü tarafların bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal etmemelerini sağlamaya yönelik önlemlerin alınması anlamına gelir. Örneğin, yerel yönetimler çocukların okula gitmelerinin başkalarının engellenmesine karşı harekete geçmelidirler. Başka bir örnek olarak, koruma görevi kapsamında kadınlara karşı şiddet riskini azaltacak daha güvenli kentsel mekanlar yaratılmasını verilebilir.
- **Hakların kullanılmasını sağlama** görevi yerel yönetimlerin yurttaşların insan hak ve özgürlüklerinden yararlanmalarını kolaylaştırmak için eyleme geçmeleri gerektiği anlamına gelir. Örneğin yerel yönetimler kendi bünyeleri içerisindeki eğitim olanakları ile eğitime erişim hakkının sağlanmasını destekleyebilirler. Bireylerin haklarından yararlanmakta ayrımcılığa uğramalarını engelleme görevi çerçevesinde, yerel yönetim içerisinde Ombudsmanlık veya özel ayrımcılığı engelleme birimleri oluşturulabilirler.

Birleşmiş Milletler'in benimsediği yaklaşıma göre, yerel yönetimler eğitimler yoluyla kendi yetki sınırları içerisindeki tüm bireylerin insan haklarının anlaşılmasını ve bu hakların desteklenmesini teşvik edebilirler. Özel olarak, yerel yönetimler sistematik bir şekilde kendi bünyelerindeki seçilmiş ve atanmış yöneticiler ve personele yönelik insan hakları eğitimleri, yurttaşları kendi hakları hakkında bilgilendirecek faaliyetler düzenlemelidirler. Yerel yönetimler, insan haklarını teşvik ederek, yerel toplumda bir insan hakları kültürünün oluşmasına yardımcı olabilirler.

Yerel yönetimler engelli kişiler, etnik azınlıklar, cinsiyet ayrımcılığı kurbanları, çocuklar ve yaşlı kişiler gibi dezavantajlı durumdaki grupların haklarının korunması ve desteklenmesine özel bir önem göstermelidirler. Bu açıdan, yerel yönetimlerin bu gruplara sağladıkları hizmetlerin kalitesi yerel yönetimlerin uygulamada insan haklarına ne denli saygı gösterdiklerini belirleyen bir "test" niteliğindedir.

Birçok ülkede, insan haklarının yerel yönetim faaliyetleri içerisinde anaakımlaştırılması için çaba gösterilmektedir. Bu bağlamda,

- katılımcı yönetişimin yaygınlaştırılması,
- insan hakları temelli denetimlerin ve etki analizlerinin yapılması,
- yerel sorunların insan hakları meseleleri olarak yeniden tanımlanması,
- yerel politikaların ve yönergelerin insan haklarına uyumunu sağlayacak prosedürlerin kullanılması,
- yerelde insan hakları sözleşmelerine uyum konusunda raporlar hazırlanması,
- yerel yönetimlerde çalışanlara düzenli insan hakları eğitimleri verilmesi

gibi önlemler alınmaktadır. Yerel yönetimin insan hakları alanında üstlendiği sorumlulukları tanımlayan bir yerel insan hakları şartının hazırlanması da insan haklarının yerelleştirilmesi yönünde önemli bir

adım olarak görülebilir. Bu kapsamda, yerel yönetimlerin kendi yerel yetkileri dahilindeki insan hakları meselelerinin sorumluluğunu tam olarak üstlenecek yeterli insan kaynağına ve mali kaynağına sahip insan hakları birimlerinin kurulması da öneriler arasında yer almaktadır.

■ İnsan Haklarını Korumak ve Desteklemekte Yerel Yönetimlerin Karşılaştıkları Engeller²

1. Yerel yönetimlerin insan haklarının korunması ve desteklenmesi alanında karşı karşıya kaldıkları temel zorluklar siyasi, ekonomik ve idari niteliktedir. Özellikle demokratik bir sistemin olmadığı veya gelişmekte olduğu ülkelerde, yerel yönetimlerin önündeki en büyük güçlük siyasi irade eksikliğidir. Ülke içerisindeki siyasi çatışmalar ve gerilimler de bu durumu kötüleştirebilmektedir. Bu tür ülkelerdeki yerel yönetimler yetki darlığı ve uzun dönemli vizyonun/planlamanın bulunmamasının eksikliği yaşamaktadır. İstikrarsızlığın ve siyasi çatışmanın olduğu durumlarda ise yerel yönetimler ile merkezi yönetimler arasında gerilimler ve güç çatışmaları ortaya çıkmaktadır. Oldukça merkeziyetçi bir yapının bulunduğu ülkelerde yerel düzeyde insan haklarına yönelik güçlü bir çabanın gösterilmesi güç hale gelmektedir. Yerel yönetimlerin yetkilerinin daraltılması hesap verebilirliğe ve insan haklarının uygulanmasına ilişkin sorumluluk hissetmeye ket vurmaktadır. Merkeziyetçi politikalar ve yapısal uyum önlemleri sıklıkla yerel yönetimlerin insan haklarının korunmasında aktif rol oynamalarını engellemektedir.
2. Yerel yönetimlerin insan hakları alanında karşı karşıya kaldıkları ikinci güçlük kurumsal kapasite ve/veya kaynak eksikliğidir. Bunun nedeni yerel yönetimlere bu imkanları sağlayacak siyasi iradenin eksikliği olabileceği gibi, ülkenin ekonomik sorunları da olabilir. Örneğin, BM Yüksek Komiserliği için hazırlanan barınma hakkına ilişkin bir başka raporda, ademi merkeziyetçiliğin barınma hakkı açısından her zaman en uygun yöntem olmadığına dikkat çekilmektedir. Ademi merkeziyetçilik genellikle katılımcı demokrasi, yurttaşların katılımı, şeffaflık ve hesap verebilirliği geliştirme potansiyeline sahip olmakla birlikte, bu olumlu sonuçların elde edilebilmesi büyük ölçüde demokratik yönetişimi sağlamaya yönelik mekanizmaların ve siyasi iradenin varlığına bağlıdır.
3. Üçüncü bir engel merkezi ve yerel yönetimler arasında gerekli koordinasyonun bulunmamasıdır. Merkezi ve yerel yönetimler arasındaki yetkilerin basit, erişilebilir ve açık bir şekilde tanımlanmaması özellikle bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. İdarenin farklı ölçeklerinin yetkilerinin net bir şekilde birbirinden ayrılması hesap verebilirliğin sağlanması ve insan haklarının uygulanması için bir önkoşuldur. Kamusal yetkilere sahip her otoritenin insan haklarına saygı göstermesi, bu hakları koruması ve bu hakların kullanılmasını kolaylaştırması gerektiği herkesçe anlaşılmalıdır. Kamu yetkisi ile insan haklarının korunması arasındaki ilişki genellikle yerel düzeyde göz ardı edilmektedir.
4. Başka bir sorun yerel düzeyde insan haklarının korunması için nelerin gerektiği konusunda bilgi eksikliğinin olmasıdır. Yerel yönetimlerde yetkili her kişi insan haklarının getirdiği yükümlülüklerin farkında olmalıdır. Genellikle bu yetkililer insan hakları konusunda bir farkındalığa sahip olsalar da, insan haklarının içeriği ve kapsamına ilişkin somut bilgilerden yoksundur. Bunun sonucunda, pek çok yerel yönetim insan haklarını anlamakta ve yerel politikalar içersine dahil etmekte başarısız kalmaktadır.
5. Yerel yönetimlerin önündeki beşinci zorluk sivil toplumun rolünün ve katkılarının dikkate alınmamasıdır. Bu genellikle yerel yönetim düzeyinde insan haklarının anlaşılması ile el ele gitmektedir. Sivil toplumu dikkate almakta ve sivil toplumla birlikte çalışmaktaki başarısızlık yerel yönetimlerin marjinalize olmuş/dezavantajlı kişi ve gruplara erişme çabalarının etkisini azaltmaktadır.

² Human Rights Council (2015) "Research-based report on the role of local government in the promotion and protection of human rights", s. 28-33.

İNSAN HAKLARI KENTİ

"İnsan hakları kenti" fikri insan haklarını yerelleştirmeyi amaçlayan küresel girişimlerden biridir. Bu fikir kentlerin insan haklarının korunması ve desteklenmesinde kilit oyuncular olduğunu kabul etmektedir ve genellikle yerel yönetimi ve yerel nüfusu ahlaki ve yasal olarak insan hakları ilkeleri uyarınca yönetilen bir kenti tanımlamaktadır. Bu kavram ilk olarak 1997'de People's Movement for Human Rights Education (İnsan Hakları Eğitimi için Halk Hareketi) isimli bir uluslararası kar amacı gütmeyen kuruluş tarafından ortaya atılmıştır.

Kent Hakkı Nedir?

İlk olarak Fransız felsefeci Henri Lefebvre tarafından kullanılan "kent hakkı" kavramı en genel şekliyle bir kentin sakinlerinin ve "kullanıcılarının" yerel politikalara katılma ve kentsel mekanı tanımlama haklarına atıfta bulunur.

Kent hakkı 2005 yılında hazırlanan UNESCO ve Birleşmiş Milletler HABITAT gibi kurumların da katkı verdikleri Dünya Kent Hakkı Şartı içinde özel olarak tanımlanmıştır. Şart kent hakkını **kentlerin sürdürülebilirlik, demokrasi, hakkaniyet ve sosyal adalet ilkeleri doğrultusunda adil bir şekilde kullanılması** olarak tanımlamaktadır. Şartın giriş kısmında kent hakkının insanların kentlerdeki hayat kalitesine yönelik geleneksel anlayışı hızlı kentleşmenin gerçekleştiği kentlerde ve bölgelerde yaşayan insanların korunmasına yönelik mekanizmaları içine alarak genişlettiği belirtilmektedir. Şarta göre kent hakkı bölgesel ve uluslararası insan hakları belgelerinde garanti altına alınan sivil, siyasi, ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevresel hakların desteklenmesi, korunması, bu haklara saygı gösterilmesi ve bu haklardan yararlanılabilmesi için yeni bir yöntemi teşvik etmektedir. Buna paralel olarak Şart, kent hakkı çerçevesinde başta risk altındaki ve marjinalize edilmiş gruplar olmak üzere kentlerde yaşayanların bireysel haklarını tam olarak kullanabilmeleri ve uygun bir hayat standardına ulaşabilmeleri için kendi kent kullanımları ve alışkanlıkları temelinde eylemde bulunma ve örgütlenmelerinin meşruiyetlerini tanımaktadır. **Kent hakkı uluslararası olarak kabul görmüş tüm hakları içinde barındırmaktadır. Böylece adil ve tatmin edici koşullarda çalışma hakkı, sendikal örgütlenme hakkı, sosyal güvenlik, kamu sağlığı, temiz içme suyuna erişim, enerji, ulaşım ve diğer sosyal hizmetlere erişim, bilgiye erişim, siyasi katılım, barış içinde bir arada yaşama ve adalete erişim gibi insan hakları sözleşmeleri ile giderek genişleyen haklar bütünü tamamını içermekte ve kent politikalarının bir parçası olarak kabul etmektedir.**

2011 yılında Güney Kore'nin Gwangju kentinde düzenlenen Dünya İnsan Hakları Kentleri Forumu sırasında kabul edilen deklarasyon insan hakları kentini "yerel bağlamda insan haklarının temel değerler ve kılavuz ilkeler olarak anahtar rol oynadığı bir yerel toplum ve sosyo-politik süreç" olarak tanımlamaktadır. Bir insan hakları kenti yerel düzeyde, yerel hükümetin, yerel meclisin, sivil toplumun, özel sektörün ve diğer paydaşların insan hakları standartları ve normları temelinde kurulan bir ortaklık ruhuyla tüm kişilerin hayat kalitelerini arttırmak için işbirliği yaptıkları bir ortak insan hakları yönetişiminin oluşturulmasını gerektirir. Yerel yönetimlerde insan hakları temelli bir yaklaşım demokrasi, katılım, sorumlu liderlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, ayrımcılığın engellenmesi, yetkinleştirme ve hukukun üstünlüğü ilkelerini içerir. İnsan hakları kenti kavramı ayrıca, başta marjinalize olmuş ve risk altında bulunan gruplar olmak üzere, tüm aktörlerin ve paydaşların geniş katılımının sağlanmasının ve herkesin başvurabileceği etkili ve bağımsız bir insan haklarını koruma ve izleme mekanizmasının oluşturulmasının önemini vurgular.

2014 yılında düzenlenen 4. Dünya İnsan Hakları Kentleri Forumu tarafından kabul edilen kılavuz ilkeler ise insan hakları kentleri için şu ilkeleri sıralamaktadır:

● İlke 1: Kent Hakkı

- İnsan Hakları Kenti, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve ulusal anayasalar gibi belgelerde tanımlanmış mevcut uluslararası insan hakları normları ve standartlarınca tanınan tüm insan haklarına saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti sosyal adalet, eşitlik, dayanışma, demokrasi ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle paralel olarak kent hakkının tanınması ve uygulanması için çalışır.

● İlke 2: Ayrımcılığın Engellenmesi ve Olumlu Eylem

- İnsan Hakları Kenti idari sınırlar içerisinde ve ötesinde yaşayan herkes için eşitlik ve hakkaniyet ilkesine saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti, toplumsal cinsiyet temelli politikalar ile eşitsizlikleri azaltmak ve mülteciler ve yurttaş olmayan kişiler dahil, marjinalize olmuş ve risk altındaki grupları güçlendirmek için olumlu eylemleri içeren bir ayrımcılık karşıtı politika uygular.

● İlke 3: Toplumsal Kapsayıcılık ve Kültürel Çeşitlilik

- İnsan Hakları Kenti farklı ırksal, dini, dinsel, etnik, toplumsal ve kültürel aidiyetlerden gelen topluluklar arasında karşılıklı saygı temelinde toplumsal kapsayıcılık ve kültürel çeşitlilik ilkelerine saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti insan haklarının korunması ve desteklenmesi için gerekli olan kültürel çeşitliliği desteklerken, çatışmalara duyarlı bir yaklaşım uygular.

● İlke 4: Katılımcı Demokrasi ve Hesap Verebilir Yönetim

- İnsan Hakları Kenti katılımcı demokrasi, şeffaflık ve hesap verebilirlik değerlerini destekler.
- İnsan Hakları Kenti bilgiye erişim, iletişim, katılım ve karar alma haklarının belediye yönetimlerinin planlama, politikaların oluşturulması, bütçeleme, uygulama, izleme ve değerlendirme dahil tüm aşamalarında güvence altına alan etkin hesap verebilirlik mekanizmaları kurar.

● İlke 5: Sosyal Adalet, Dayanışma ve Sürdürülebilirlik

- İnsan Hakları Kenti sosyo-ekonomik adalet, dayanışma ve ekolojik sürdürülebilirlik ilkelerine saygı gösterir.
- İnsan Hakları Kenti ülke içinde ve ötesinde kentli ve kırsal toplumlar arasında sosyo ekonomik ve ekolojik adalet ve dayanışmayı geliştirmenin bir yolu olarak sosyal dayanışma ekonomisini ve sürdürülebilir tüketimi teşvik eder.

● İlke 6: Siyasi Liderlik ve Kurumsallaşma

- İnsan Hakları Kenti belediye başkanı ve danışmanlarının yüksek düzeydeki kolektif siyasi liderliklerinin ve onların insan hakları değerlerine ve insan hakları kenti vizyonuna bağlılıklarının önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti uygun şekilde kaynak sağlanmış programların ve bütçelerin kurumsallaşması yoluyla uzun dönemde sürekliliği sağlar.

● İlke 7: İnsan Haklarının Anaakımlaştırılması

- İnsan Hakları Kenti insan haklarının belediye politikaları içine entegre edilmesinin önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti planlama, politikaların oluşturulması, uygulama, izleme ve değerlendirme dahil belediye idaresinin ve yönetişiminin her aşamasında insan hakları temelli bir yaklaşım kullanır.

● İlke 8: Etkili Kurumlar ve Politikaların Koordinasyonu

- İnsan Hakları Kenti kamu kuruluşlarının rolleri ile yerel yönetim içinde ve yerel ile merkezi yönetim arasında politikaların koordinasyonunun ve insan hakları konularında tutarlılığın önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti etkili kurumlar oluşturur ve politikalarını insan hakları birimi, temel yerel eylem planı, insan hakları göstergeleri ve insan hakları etki değerlendirmesi dahil uygun personel ve kaynaklara sahip politikalar uygular.

● İlke 9: İnsan Hakları Eğitimi

- İnsan Hakları Kenti, bir insan hakları ve barış kültürü geliştirmenin aracı olarak insan hakları eğitimi ve öğretiminin önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti tüm yükümlülük sahipleri, hak sahipleri ve diğer paydaşlar için çok çeşitli insan hakları eğitimleri geliştirir ve uygular.

● İlke 10: Etkili Başvuru Hakkı

- İnsan Hakları Kenti etkili başvuru hakkının önemini kabul eder.
- İnsan Hakları Kenti, önleyici düzenlemeler ile arabuluculuk, hakemlik ve çatışmaların çözümlenmesi dahil şikayetlerin tazmin edilmesine yönelik ombudsman veya belediye insan hakları komisyonu gibi uygun mekanizmaları ve prosedürleri oluşturur.

Barselona: İnsan Haklarından Sorumlu Resmi Yerel Yönetim Birimleri³

* Ayrımcılıkla Mücadele Bürosu

1998 senesinde kurulan ayrımcılıkla mücadele bürosu Avrupa'da belediyeler düzeyinde genel olarak insan haklarının korunması amacıyla kurulmuş ilk kurumdur. Kurum özel olarak toplumsal cinsiyet (cinsiyet ve cinsel yönelim), kültürel farklılıklar (göç ve azınlıklar), beden ve ruh sağlığı (engelliler, kronik hastalıklar, HIV/AIDS hastaları, uyuşturucu bağımlıları), yaş (özellikle çocuklar ve gençler) ile ekonomik ve/veya sosyal koşullar temelindeki ayrımcılıklara odaklanmaktadır.

Barselona Kent Konseyi bünyesinde bulunan İnsan Hakları Birimi ayrımcılığa ilişkin şikayetleri ele almakta, Barselona kentinde yaşanan insan hakları sorunlarına ilişkin raporlar hazırlamakta, insan haklarını temel alan kampanyaları desteklemekte, insan hakları alanında eğitim vermekte ve Barselona kentinde yaşanan insan hakları ihlalleri hakkında belediye düzeyinde bir izleme merkezi işlevi görmektedir. Büro her sene kentteki insan haklarına ilişkin senelik bir rapor hazırlamakta ve yayınlamaktadır.

* Din İşleri Bürosu

Barselona Kent Konseyi altındaki İnsan Hakları Birimi içerisinde faaliyet gösteren bu yapının temel amacı din ve vicdan özgürlüğüne ilişkin özgürlüklerin kullanılmasına imkan sağlamaktır. Büro ayrıca dini nitelikte olsun olmasın tüm farklı hayat tarzlarının tanınması ve bunlara saygı gösterilmesi için de çalışmaktadır.

Bu amaçlar doğrultusunda Büro dini toplulukların gündelik sorunlarının çözümüne yönelik tavsiyelerde bulunmakta, farklı dini grupların kullanabildikleri ibadet alanları ve hizmetler hakkında bilgilendirme sağlamakta, kentteki olası çatışmalara karşı farklı dini inançlar hakkında eğitim ve arabuluculuk faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu doğrultuda Büro ayrıca kentteki farklı dini inançlar ve yorumları konu alan eğitim amaçlı yayınlar da hazırlamaktadır.

* Barselona Toplumsal Gözlemevi

Barselona Kent Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Toplumsal Eylem ve Yurttaşlık Birimi kent için bir Toplumsal Gözlemevi işlevi görmektedir ve şu amaçlar doğrultusunda faaliyet göstermektedir:

³ Ajuntament de Barcelona, The Observatory on the Human Rights in Barcelona, w110.bcn.cat/fitxers/.../report0.observatoryonhumanrightsbarcelonaeng.722.pdf

- Kent içinde yaşayan nüfusun koşullarına ilişkin durumu ve sağlanan ilerlemeleri ölçmek ve değerlendirmek, kentte yaşayanların hayat kalitesini ve toplumsal kaynaşmayı etkileyen farklı gelişmeleri ele almak.
- Yurttaşlar, sivil toplum örgütleri ve birlikleri, profesyoneller, uzmanlar, yetkililer ve siyasetçilere yönelik bilgilendirme sağlamak.
- Planlama ve karar alma süreçlerine destek olmak.

Gözlemevi ayrıca kent içinde yaşayan genç insanlar, kadınlar, yaşlılar ve engelliler hakkında da çalışmalar hazırlamaktadır. Gözlemevi Avrupa Herkes İçin Kentler Gözlemevi ile Avrupa Gençlik Gözlemevinin de bir parçasıdır. Bu kurumlardan ilki genel anlamda hizmetlere erişim olanakları üzerinde yoğunlaşırken, ikincisi gençler ve gençlik politikaları üzerinde odaklanmaktadır.

* Çocukluk ve Kent Hayatı Enstitüsü

1998 yılında kurulan bu Enstitü Barselona Kent Konseyi, Barselona Kent İşbirliği, Barselona Üniversitesi ve Katalonya Açık Üniversitesinin yer aldığı bir konsorsiyum niteliğindedir. Misyonu Barselona kentinde yaşayan çocukların, ergenlerin ve ailelerin hayat kalitesini arttırmak olarak belirlenmiştir.

Konsorsiyum yaratıcı uygulamalı araştırmalar, eğitimler, bilgilendirme gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Ayrıca yılda iki defa çocukların, ergenlerin ve ailelerin koşullarını ele alan değerlendirme raporları yayınlamaktadır. Konsorsiyum çocukların, ergenlerin ve ailelerin koşullarına ilişkin sürekli izleme yapmakta, bu grupların hayat kalitelerini artırıcı yönde tavsiyelerde bulunmakta ve Çocuk Hakları Sözleşmesine uyumu izlemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır.

* Barselona Ombudsmanı

Bu kurum Barselona'da yaşayanlar kadar, kentin dışından gelenlerin de temel hak ve özgürlüklerini savunan özerk bir yapı olarak faaliyet göstermektedir. Temel işlevi belediye idaresinin ve belediyenin sağladığı hizmetlerin insan hakları üzerinden izlemesini yapmaktır. Kendisine yapılan şikayetler veya kendi gözlemleri sonucunda saptanan sorunlar üzerine harekete geçebilmektedir. Kurum her sene yaptığı faaliyetlere ilişkin bir rapor yoluyla bilgilendirme sağlamaktadır.

Graz: İnsan Hakları Deklarasyonu

2000 yılında Avusturya Dışişleri Bakanı Birleşmiş Milletler Genel Konseyi toplantısında Avusturya'nın güneyinde bulunan Graz şehrinin Avrupa'nın ilk İnsan Hakları Kenti olacağını ilan etmiştir. 2001 yılında kentin belediyesi ve kent konseyi oybirliği ile aldıkları kararla Graz Kentinin bir insan hakları kenti olmasını kabul etmiş ve kente ilişkin tüm kararlarda insan hakları standartlarının gözetileceği ve tüm günlük faaliyetlerde insan hakları temelinde hareket edileceği taahhüdünde bulunmuştur.

Bu taahhüdün ne ölçüde yerine getirildiğinin izlenmesi amacıyla belirli bir süre boyunca Avrupa İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitim ve Araştırma Merkezinin sorumluluk üstlenmesi kabul edilmiştir. Aynı yıl içerisinde Merkez ile Graz kentindeki önemli kuruluşlar (sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve siyasi örgütler) bir izleme komitesi oluşturarak sürecin yönlendirilmesine katkıda bulunma görevini üstlenmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda insan haklarına ilişkin koşullara ve bu alandaki en iyi uygulamalara ilişkin araştırmalar yapılmış, bu araştırmalardan gelen bilgiler doğrultusunda bir stratejik plan hazırlanmış ve Graz'ın bir İnsan Hakları Kenti olması doğrultusunda atılacak adımların belirlenmesi için ilgili tüm aktörlerle işbirliği yapılmıştır.

Graz Belediye Konseyi'nin 8 Şubat 2001 tarihli kararı

"Graz kenti, özellikle kent konseyinin ve kent yerel yönetiminin üyeleri, eylemlerinde uluslararası insan hakları ilkeleri doğrultusunda hareket eder. Bu amaçla, başta gençler olmak üzere, kentte yaşayanlar yerleşik insan hakları kuralları ile bunlardan doğan haklar ve yükümlülükler konusunda bilgilendirilir. Özellikle yükümlü konumundaki kamu kurumları, örgütler ve dernekler için kentin gündelik hayatında ilgili insan hakları ilkelerine saygı göstermek ve bu ilkelere uymak bir amaç olarak kabul edilmektedir. Bunlara uygun bir şekilde cevap verebilmek için, toplumun tüm düzeylerinde insan hakları alanında yaşanan eksiklikler belirlenecektir. Bu yolla insan hakları Graz kentinin gelecekteki gelişimi için belirlenen tüm ilke ve kararlarda temel bir rol üstlenecektir. Bu deklarasyon ve bu deklarasyona eklenen uygulama ilkeleri ile 2003 Avrupa Kültür Başkenti olan Graz kendi kültür ve insanlık onuru anlayışını ortaya koymaktadır.

Graz kentinin İnsan Hakları Kenti ilan edilmesi ve buna ilişkin deklarasyonun kabulü sonrasında atılan adımlardan bazıları şunlardır:

- **2002** yılında farklı hak gruplarını temsil eden 100 paydaş ile kente ilişkin bir haritalama çalışması yapılmıştır.
- **2003** yılında Avrupa Kültür Başkenti etkinlikleri kapsamında "İnsan Hakları Kültürü" projesi uygulanmıştır.
- **2005** yılında Entegrasyon Birimi kurulmuştur.

- **2006** yılında Avrupa İrkçılığa Karşı Kentler Koalisyonuna katılım sağlanmış ve Dinlerarası Konsey kurulmuştur.
- **2007** yılında İnsan Hakları Konseyi kurulmuştur. Aynı yıl içerisinde yerel seçimlerin insan hakları temelli ilk izlemesi yapılmıştır. Aynı yıl "Çocuklar için Kentler" girişimine üye olunmuştur.
- **2008** yılında Graz Kentinin ilk insan hakları raporu yayınlanmıştır. Aynı yıldan itibaren Graz Kenti İnsan Hakları Ödülleri vermeye başlanmıştır.
- **2009** yılında aile içi şiddete ilişkin Belediye Meclisi kararı alınmıştır.
- **2010** yılında yoksulluğa ilişkin bir rapor yayınlanmıştır.
- **2011** yılında Graz Kentinin yeni insan hakları stratejisi belirlenmiştir.
- **2012** yılında Yerel Hayatta Kadın ve Erkeklerin Eşitliğine ilişkin Avrupa Şartı kabul edilmiştir. Aynı yıl ayrımcı uygulamalara karşı görev yapan Ayrımcılık Karşısı Ombudsmanlık kurulmuştur.
- **2015** yılında engellilere yönelik kent stratejisi hazırlanmıştır.
- **2016** yılında İnsan Hakları Filmleri Festivali düzenlenmiştir.

Graz İnsan Hakları Konseyi kentteki insan hakları koşullarını izlemekle ve senelik olarak buna dair raporlar yayınlamakla yükümlüdür. Bu raporun hazırlanmasında kentin yerel yönetiminin farklı birimleri ve sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere 150'ye yakın kuruluşa danışılmakta ve bu kuruluşlardan tavsiyelerde bulunmaları istenmektedir. Bu danışma süreci sonrasında İnsan Hakları Konseyi Kent Konseyine iletilecek tavsiyeleri kararlaştırmakta ve bir sonraki seneki raporunda sorumlu yetkililer ve halkın katıldığı odak grup toplantıları aracılığıyla bu tavsiyelerin ne ölçüde yerine getirildiğini incelemektedir. Yıllar içerisinde raporlama yoluyla şu faydaların elde edildiği gözlemlenmiştir⁴:

- Yerel yönetimlerin farklı birimleri kendi faaliyetlerinin insan hakları ile ilişkisini öğrenmeye başlamışlardır. Örneğin 2008 yılında kanalizasyondan sorumlu birim "yaptığı işin insan hakları ile alakası olmadığını" bildirirken, bugün artık kendi teknik faaliyetlerinin de insan haklarını etkilediği konusunda bilinç sahibidir.
- İnsan hakları alanındaki izleme yerel hizmetlerin idari yapısına da yansımıştır. Örneğin kentin insan hakları stratejisi kapsamında yerel yönetimde görev alan personelin çeşitliliği artırılmış, eşit erişim imkanları için mahalle bazında faaliyetler geliştirilmiştir.
- Yerel seçimlerin insan hakları temelli izlemesinin yapılması sayesinde propaganda dönemlerinde göçmenlere karşı ve ırkçı sloganların kullanılmasına karşı etkili faaliyet gösterilebilmiştir. Siyasi partilerin tüm seçim propaganda malzemeleri ile konuşma metinleri insan haklarının ihlal edip etmedikleri açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Bu incelemeler sonucunda yasal süreçler yoluyla ceza alan politikacılar da bulunmaktadır.

⁴ Ajuntament de Barcelona, The Observatory on the Human Rights in Barcelona, w110.bcn.cat/fitxers/.../report0. observatoryonhumanrightsbarcelonaeng.722.pdf

Viyana: İnsan Hakları Deklarasyonu

Viyana kentini bir İnsan Hakları Kenti yapma yolundaki çalışmalar 2014 yılında başlamıştır. Bu süreci yerel yönetimin Entegrasyon ve Kültürel Çeşitlilik Birimi ile İnsan Hakları Koordinatörü işbirliği içerisinde yürütmüşlerdir. Bir sene devam eden katılımcı bir süreç sonucunda ortaya çıkan Viyana İnsan Hakları Deklarasyonu'nun temel ilkeleri ve bu ilkelerin nasıl uygulanacağı aşağıda özetlenmektedir:

1. İnsan Hakları Yaklaşımı – Viyana Belediyesi ve kentine ait siyasi ve idari kararların ortak kesen ilkesidir

Viyana Kenti kendi yetki alanına giren tüm konulardaki yasama, yürütme ve idari karar ve eylemlerde insan haklarını kılavuz ilkeler olarak kabul etmektedir. Kentin yönetimini belirleyen tüm idari ve demokratik yapıların demokratik ve toplumsal kapsayıcılığı amaçlayan süreçler yoluyla insan haklarını gerçekleştirmeyi ilke edineceği belirtilmektedir.

Bu doğrultuda belediye bir hizmet sağlayıcı, ihale ve sözleşme tarafı ve bir girişimci olarak kentin insan haklarını desteklemekte ve korumakta üstlendiği rolü kabul etmektedir. Belediye çalışanları ve yerel yönetim temsilcilerinin kendi yetki alanlarında evrensel olarak kabul görmüş insan haklarını temel alan tedbirleri uygulamaya koyacakları ifade edilmektedir.

Bu yolla insan hakları kentsel süreçler ve yapılar ile kent içinde insanların birlikte daha iyi yaşamasını sağlayan yöntemlerin şekillendirilmesinde temel kılavuz haline getirilmektedir. Uygulamada tüm idari ve stratejik yönetim süreçlerine insan hakları temelli yaklaşımın dahil edilmesi planlanmaktadır.

Bu doğrultuda yerel yönetim açıklık, kültürel çeşitlilik, katılım, engelsiz çevre ve imkanlara eşit erişim gibi insan haklarının kullanılmasını sağlamaya yönelik alanlarda gerekli tedbirleri almayı kabul etmektedir.

2. Sivil Toplumun Katılımı

Bir kentsel insan hakları kültürü yaratmak amacıyla kapsayıcı katılımı teşvik edecek ve geliştirecek, kentin nüfusunun ve sivil toplum örgütlerinin karar alma süreçlerine dahil edilmesini sağlayacak önlemlerin alınması planlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda planlama, karar alma ve uygulama süreçlerinin tamamında sürekli ve sürdürülebilir yurttaş katılımının sağlanabilmesi için kullanılan mevcut yöntemlerin daha da geliştirileceği taahhüt edilmektedir.

Katılımla ilgili olarak ayrıca yeni kurulan girişimlerle aktif biçimde ilişki kurulacağı ve belediyenin Uluslararası Kent Hakkı hareketi gibi kentlerde insan haklarının daha geniş biçimde kullanılmasını destekleyen yeni oluşumlara katılmaya açık olduğu vurgulanmaktadır.

3. Kentte İnsan Haklarının Öğrenilmesi

Belediyenin eğitim faaliyetlerinin hem belediye çalışanlarının hem de belediye sınırları içerisinde yaşayanların kendi gündelik pratiklerinde insan haklarına ilişkin farkındalıklarını arttırmayı hedefleyeceği belirtilmektedir. Kentte hizmet veren kurumlar içerisinde ve yurttaşlar arasında bir insan hakları kültürünün oluşturulması için eşit muamele ilkesinin ve bu ilkenin herkesi içerecek şekilde kullanılmasının önemine dikkat çekilmektedir.

Bu kapsamda belediyenin siyasi ve idari karar alıcılar, belediye çalışanları, sivil toplum kuruluşları, siyasi ve dini örgütlenmeler, çıkar grupları, medya, iş dünyası, bilim insanları ve araştırmacılar gibi farklı gruplara yönelik insan hakları eğitimi faaliyetleri düzenleyeceği ve bunu yaparken bu faaliyetlerin çarpan etkisine özel dikkat gösterileceği taahhüt edilmektedir.

4. Ulusal Kurumlarla İşbirliği, Uluslararası Ağlar ve Dayanışma

Bu ilke doğrultusunda Viyana kenti yerel yönetimi merkezi idarenin kenti ve kentte yaşayanları etkileyen politika ve faaliyetlerinin insan haklarına saygılı bir şekilde sağlanmasını destekleyeceğine söz vermektedir. Bu amaçla ilgili kurumlarla işbirliği ve görüş alışverişi için yeni işbirliği imkanları yaratılacağı ve mevcut olanların daha iyi bir şekilde kullanılacağı da taahhütler arasındadır.

Viyana Kentinin diğer İnsan Hakları Kentleri ile deneyimlerin paylaşılması ve karşılıklı destek sağlanması amacıyla işbirliği yaptığı ve bölgesel, Avrupa düzeyindeki ve küresel ağlara katıldığı belirtilmektedir.

5. Kurumsal Şartlar, Bağımsız İzleme ve Uygulama Adımları

Deklarasyon İnsan Hakları Kentlerinin temel özelliklerinden birinin izlenecek hedeflerin tanımlanmasında ve tedbirlerin belirlenmesinde idari ve siyasi karar ve eylemlerde insan hakları için kurumsallaşmış bir çerçevenin varlığı ve bağımsız bir izleme mekanizmasının oluşturulması olduğunu ifade etmektedir. Bu amaçla yerel yönetimin tüm faaliyetlerinin insan hakları boyutu dikkate alınarak incelenmesi ve bu boyuta ilişkin göstergelerin saptanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Kentin Eylem Planı içinde belirlenmiş hedeflere ne düzeyde ulaşıldığının düzenli aralıklarla ve farklı perspektiflerden takip edilebilmesi için, Viyana kenti etkin iç ve dış izleme mekanizmalarının kurulmasını tasarlamaktadır. İçsel denetim için gerekli mekanizmaların tasarlanması sürecinin kentin mevcut yapıları, ilgili raporlar ve iç değerlendirme araçları kullanılarak başlatılacağı ifade edilmektedir. Bu sürecin bir parçası olarak mevcut izleme mekanizmalarına entegre edilecek insan haklarına ilişkin soru ve göstergelerin belirlenmesi gerektiğine de dikkat çekilmektedir. Deklarasyon oluşturulacak kapsayıcı insan hakları temelli izleme mekanizmasının bir taraftan insan haklarının korunmasındaki mevcut eksiklikleri saptayacağını, diğer taraftan ise en iyi uygulamaları destekleyeceğini ve paylaşacağını belirtmektedir.

İNSAN HAKLARI TEMELLİ YAKLAŞIM⁵

Birleşmiş Milletlerin kullandığı tanımlamaya göre "insan hakları temelli yaklaşım" ilkesel olarak uluslararası insan hakları standartlarını temel alan ve uygulamada insan haklarının desteklenmesi ve korunmasını hedefleyen bir kavramsal çerçevedir. İnsan hakları temelli bir yaklaşımda insani kalkınma ile ilgili olabilecek tüm planlar, programlar ve süreçler uluslararası hukukta yer alan haklar ve bunlara karşılık gelen yükümlülükler sistemini esas almalıdır. Bu uygulanan plan ve programlarının sürekliliğini, başta marjinalize olanlar olmak üzere toplum içindeki farklı grupların politikaların oluşturulma sürecine katılımını ve eylemde bulunma yükümlülüğü olanların hesap verebilirliğini sağlar.

İnsan hakları temelli yaklaşım iki gerekçe üzerine inşa edilmiştir:

- a.Yapısal Gerekçe: İnsan hakları temelli bir yaklaşım hem ahlaki hem yasal olarak yapılması gerektirir.
- b.Araçsal Gerekçe: İnsan hakları temelli yaklaşımın insani gelişim açısından daha iyi ve sürdürülebilir sonuçlar yaratır.

İnsan hakları temelli yaklaşımın pratikteki faydaları ise şu şekilde sıralanabilir:

● Kimin hakları?

Hiçbir ülkenin insan hakları ile temel yönetim ilkeleri olmaksızın sürdürülebilir kalkınmayı sağlayamayacağı varsayımı altında, insan hakları temelli yaklaşım özellikle dışlanan ve marjinalize olan ve haklarının ihlal edilmesi riskiyle karşı karşıya olan grupların haklarının güvence altına alınmasına odaklanır. Kaynakların yetersizliği çoğu zaman öncelikler arasında bir tercih yapmayı gerektirse de insan haklarının evrenselliği ilkesi herkesin insan haklarını tanıyarak.

● Bütüncül perspektif

İnsan hakları temelli yaklaşımın kılavuzluğunda hazırlanan bir plan veya program, uygulanacağı çevrenin -aile, yakın çevre, sivil toplum, yerel ve ulusal yönetimler- bütününe ele alır. Bu kurumlar arasındaki ilişkiyi belirleyen toplumsal, siyasi ve hukuki çerçeveye ile bunların sonucunda ortaya çıkan talepleri, yükümlülükleri ve sorumlulukları bir bütün olarak göz önünde bulundurur. İnsan hakları temelli yaklaşım çok boyutlu sorunlara bütüncül cevaplar arar.

● Uluslararası araçlar (hukuki belgeler ve uygulamalar)

Özel amaçlar, hizmet sunma ve yürütme standartları evrensel insan hakları enstrümanları ve diğer uluslararası olarak tanınmış amaçlar, hedefler, normlar ve standartlara dayanır. İnsan hakları temelli yaklaşım ulusal veya yerel yönetimlerin bu hedef ve standartları zaman-sınırlı ve ulaşılabilir sonuçlara tercüme etmesini kolaylaştırır.

⁵ Office of the United Nations High Commission for Human Rights (2006), Frequently Asked Questions on a Human Rights Based Approach to Development Cooperation, s. 15-18.

● Katılımcı süreçler

Ulaşılabacak sonuç ve standartlar politika geliştirme ve programlamada kullanılan katılımcı süreçler yoluyla tanımlanır ve hakları ihlal edilenler (risk altında olanlar) ile bu hakların sağlanmasından sorumlu olanlar arasında bir uzlaşmayı yansıtır. İnsan hakları temelli yaklaşım ihtiyaç duyulan politika veya yasal çerçevenin katılımcı bir yolla geliştirilmesine yardımcı olur ve katılımcı ve demokratik süreçlerin yerel ve ulusal olarak -aileler, topluluklar ve sivil toplum için gerekli kapasitenin yaratılmasını da dikkate alarak- oluşturulmasını güvence altına alır.

● Şeffaflık ve hesap verebilirlik

İnsan hakları temelli yaklaşım politikaların, mevzuatın ve bütçelerin ilişkili oldukları insan hakları -ne yapılmalı, standart ne olmalı, kim sorumlu- üzerinden tanımlanmasına yardımcı olur ve gerekli kapasitenin sağlanmasını güvence altına alır. Bu yaklaşım politikaların geliştirilmesi sürecini daha şeffaf hale getirir. Hakların ihlal edilmesi durumunda gerekli hukuki sürecin işletilmesini sağlayarak, insanları ve toplumu sorumlu olanlardan hesap sorabilir hale getirerek güçlendirir.

● İzleme

İnsan hakları temelli yaklaşım yönetimlerin taahhütlerinin insan haklarından sorumlu kurumların tavsiyeleri doğrultusunda ve toplum ile bağımsız kuruluşların yapacakları performans değerlendirmeleri yoluyla izlenmesini sağlar.

● Sürdürülebilir sonuçlar

İnsan hakları temelli yaklaşım

- *Esas aktörlerin diyaloga katılma, kendi sorumluluklarını yerine getirme ve yönetimleri hesap verebilir kılma kapasitelerini inşa ederek,*
- *Katılımcı süreçler yoluyla uzlaşma arayarak ve en fazla dışlananlara yardımcı olacak eylemlere odaklanıp sosyal kaynaşmayı güçlendirerek,*
- *Ve ulaşılan toplumsal ve siyasi uzlaşmayı mevzuat, politikalar ve programlar çerçevesinde bir sisteme oturtarak,*

politikaların ve programların daha sürdürülebilir sonuçlar yaratmasını sağlar.

Portland: İnsan Hakları Etki Analizi⁶

Portland İnsan Hakları Komisyonu belediye hizmetlerinin insan haklarına etkisini ölçmek ve bu doğrultuda tavsiyelerde bulunmak amacıyla bir insan hakları etki analizi yöntemi kullanmaktadır. Bu yöntemin amacı uygulanacak tüm yerel yönetim politikalarının, stratejilerinin ve projelerinin ayrımcılığı önlemek başta olmak üzere insan haklarına etkisini ölçmektir. Bu yöntem ile ayrıca tüm bu politika, strateji ve projelerin insan hakları ile ilişkisi en baştan itibaren kurulabilmekte, planlanan politika ve politika araçlarının değerlendirilmesi uygulama öncesinde yapılabilmektedir. Aşağıda Portland kentinde bu etki analizinin yapılmasında kullanılan sorular sıralanmaktadır:

- İlgili politikanın ismi/kararı:** Uygulanacak politikanın içeriği ve bu doğrultuda yetkili birimlerce alınan kararın numarasını yazın
- Politikanın kapsamı:** Politikanın varmak istediği sonuçları özetleyin
- Politikayı tasarlamaktan ve uygulamaktan kimler sorumlu?:** İlgili politikadan sorumlu birim veya birimleri belirtin
- Bu politikadan etkilenecek paydaş gruplarının (toplumsal cinsiyet, etnik kimlik yaş, gelir düzeyi...) demografik özellikleri neler?:** İlgili politikadan en fazla etkilenecek grupların demografik özelliklerinin bir analizini yapın.
- Politikanın belirli bir grup üzerinde amaçlanmış veya amaçlanmamış özel bir etki yaratması mümkün mü?:** Aşağıdaki tabloyu kullanarak farklı gruplar üzerinde yaratılacak etkiyi değerlendirin. Politikanın uygulanmasının olumsuz etki yaratabileceği grupları saptayın.

Grup	Olası etkiler
Cinsiyet	
Yaş	
Dini İnanç	
Vatandaşlık	
Gelir Düzeyi	
Medeni Durum	
Engellilik	
Etnik Kimlik	
Cinsel Yönelim	

⁶ Columbia Law School Human Rights Institute (2014), Using Human Rights Assessment in Local Governance, https://web.law.columbia.edu/.../human-rights.../iaohra_toolkit_9.11.14_reduced.pdf

- 6. Politika kararının etkisinin belirlenmesinde hangi geri bildirimlerden, şikayetlerden, araştırmalardan, raporlardan, danışma toplantılarından ve/veya ek kaynaklardan yararlandınız?:** İnceleme ve tavsiyelere temel olan veri kaynaklarını açıklayın.
- 7. Hangi veriler politikanın fırsat eşitliğini geliştirme potansiyelini destekliyor?:** İlgili veri ve araştırmaları kaynak gösterin. Mümkün olduğunda başka kentlerdeki uygulamalardan örnekler verin.
- 8. Hangi veriler politikanın toplum içindeki ilişkileri geliştirme potansiyelini destekliyor?:** İlgili veri ve araştırmaları kaynak gösterin. Mümkün olduğunda başka kentlerdeki uygulamalardan örnekler verin.
- 9. Politikanın beşinci soruda belirlenen grupların üzerinde yaratacakları etki hangi veriler dikkate alınarak izlenecek?:** Bir izleme mekanizması mevcutsa, belirlenmiş veri toplama ve etkileri izleme yöntemini açıklayın.
- 10. Bu politika hangi insan haklarını etkiliyor?:** İlgili olan hakları işaretleyin. Bu tablo İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. *(Yerel yönetimlerin faaliyetlerinin insan hakları çerçevesinde daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi için ekonomik ve sosyal haklar ile kadınlar, çocuklar ve yaşlılar için ilgili sözleşmelerde kabul edilmiş haklar da bu tabloya eklenmelidir).*

İnsan Hakları Beyannamesinin İlgili Maddeleri	Olumlu Etki	Olumsuz Etki: İnsan hakkının ihlali veya sınırlanması	Tarafsız Etki
Madde 1: Eşitlik Hakkı			
Madde 2: Ayrımcılıktan Korunma			
Madde 3: Yaşama, zgrlk ve Kişisel Güvenlik Hakkı			
Madde 4: Köleliğin Engellenmesi			
Madde 5: İşkencenin ve Kötü Muamelenin Engellenmesi			
Madde 6: Hukuk Karşısında Tanınma			
Madde 7: Hukuk nnde Eşitlik			
Madde 8: Hukuki Süreçlere Başvuru Hakkı			
Madde 9: Keyfi Tutuklama ve Sürgünden Korunma			
Madde 10: Adil Yargılama Hakkı			
Madde 11: Masumiyet Karinesi			

İnsan Hakları Beyannamesinin İlgili Maddeleri	Olumlu Etki	Olumsuz Etki: İnsan hakkının ihlali veya sınırlanması	Tarafsız Etki
Madde 12: Özel Hayata, Aile Hayatına ve İletişim Hakkına Saygı			
Madde 13: Serbest Dolaşım Hakkı			
Madde 14: İltica ve Sığınma Talebinde Bulunma Hakkı			
Madde 15: Vatandaşlık ve Vatandaşlığı Değiştirme Hakkı			
Madde 16: Evlenme ve Aile Kurma Hakkı			
Madde 17: Mülkiyet Edinme Hakkı			
Madde 19: Fikir ve İfade Hürriyeti			
Madde 20: Örgütlenme Özgürlüğü			
Madde 21: Yönetime ve Seçimlere Katılma Hakkı			
Madde 22: Sosyal Güvenlikten Yararlanma Hakkı			
Madde 23: Onurlu Çalışma ve Sendikalara Katılma Hakkı			
Madde 24: Dinlenme ve Boş Zaman Hakkı			
Madde 25: Uygun Hayat Koşullarına Erişim Hakkı			
Madde 26: Eğitime Erişim			
Madde 27: Kültürel Hayata Katılım Hakkı			
Madde 28: Kamu Düzeninden Yaralanma Hakkı			
Madde 29: Özgür Gelişim için Toplumsal Görevler			
Madde 30: Bu Hakların Kullanılmasına Devletin veya Kişilerin Müdahalesi			

11. Politikanın insan hakları üzerindeki olumsuz etkilerini açıklayın: Tabloda belirlenen olumsuz etkileri özetleyin.

12. İnsan haklarına ilişkin tavsiyeleri belirtin: Politikanın olumlu etkilerinin artırılmasına, olumsuz etkilerinin giderilmesine yönelik tavsiyeleri sıralayın.

Utrecht: Sürdürülebilir Enerji İçin Kent Sohbetleri⁷

Hollanda'nın Utrecht kentinde 2014–2019 dönemi boyunca yapılmakta olan bir demokratik katılım deneyi ile kentin 2030 yılında iklim üzerinde olumsuz etkisi olmayan bir kent haline dönüştürülmesi amacıyla uyumlu bir enerji planının tasarlanması ve bu alandaki sorumlulukların paylaşılması hedeflenmektedir.

Kent yönetimi 2030 yılına kadar mevcut yenilenebilir enerji kaynaklarının arzının yüzde 20 artırılmasını amaçlayan planın tasarlanmasını yurttaşlara bırakmayı kabul etmiştir. Bu doğrultuda yaş, ikametgah, cinsiyet ve gelir temelinde tüm grupların temsil edildiği bir yapı oluşturulmuştur. Projenin hedeflerinden biri bu türden katılımcı çalışmalarda özel çıkar gruplarının politikaların belirlenmesinde sıklıkla sahip oldukları hakimiyeti kırmak ve sessiz çoğunluğun sesinin bu plana yansıtılmasını sağlamaktır.

Bu deney doğrultusunda kentin veri bankasında kayıtlı bulunan 10 bin kişi ile iletişime geçilmiştir. Bu kişilerden bin kadarı bu deneye katılmayı kabul etmiş ve daha sonra bu sayı çekiliş usulüyle iki yüze indirilmiştir. Nihai olarak düzenlenen toplantılara 165 kişinin sürekli katılımı sağlanmıştır.

Kent sohbetleri üst üste cumartesi günleri düzenlenen üç oturumdan oluşmaktadır. Bu oturumlara katılan kişilerin tüm masrafları karşılanmış ve kendilerinden katılım ücreti olarak enerji azaltma tedbirlerinde 600 avroluk indirim sağlayan kuponlar ile 300 avro değerindeki hediye çekleri arasında tercih yapmaları istenmiştir. Toplantılar ilerledikçe enerji azaltma indirimlerinden yararlanmayı tercih eden katılımcıların bu tercihlerini değiştirdikleri gözlemlenmiştir.

Üst üste üç cumartesi günü düzenlenen toplantılarda katılımcılar bağımsız bir moderatör tarafından idare edilen tartışmalar ve atölye çalışmalarında yer almıştır. Bir bilgilendirme kiti yoluyla kentin enerji alanındaki farklı seçeneklerinin daha iyi anlaşılmasının sağlanmasına çalışılmıştır. Konunun uzmanları ise farklı seçeneklere ilişkin siyasi gerçekliklere dair bilgilendirmelerde bulunmuştur. Bunun yanı sıra, enerji şirketlerinin temsilcileri, sosyal konut alanında çalışan örgütler ile yerel üniversiteler de yapılandırılmış diyalog çerçevesinde katılımcılarla bir araya gelmiştir.

İlk Cumartesi Toplantısında katılımcılar hayal kurmaları ve yaratıcı düşünceleri konusunda teşvik edilmiştir. Bu hayaller arasında enerji fiyatlamalarında kurallara uyanlar ve uymayanlara yönelik farklı politikaların izlenmesinden, turistlerin dikkatini çekecek güneş enerjisi panellerinin tasarlanmasına kadar çok sayıda fikir bulunmaktadır. Toplantının devamında uzmanlar farklı fikirleri temel alan iki senaryoyu katılımcılara sunmuştur. Bu fikirlerin teknik özellikler ve maliyetleri hakkında uzmanlarca bilgilendirme yapılmış ve önerilen tedbirler kaynaklara ve zaman ilişkin kısıtlamalar dikkate alınarak bir öncelik sıralamasına konulmuştur.

⁷ http://nws.euocities.eu/MediaShell/media/Citiesinaction_UtrechtCityTalks_Mar16.pdf

Bu toplantılar sonucunda belirlenen taslak plan Kent Sohbetleri yoluyla bir kez daha tartışmaya açılmıştır. Daha sonra Kent Konseyi plan üzerinde çalışarak, yerel yönetimin bu doğrultuda üstlenmesi gereken faaliyetleri belirlemiştir. Böylece yöntemin tamamı her katılımcı düzeyinde bir öğrenme sürecinin de nn açmıştır. Hem Enerji Planı hem de Kent Konseyinin geliştirdiği Eylem Planı Belediye Meclisinin onayına sunulmuştur.

Planın hazırlık süreci aynı zamanda katılımcıların iklim değişikliği konusundaki farkındalıklarını da arttırmıştır. Pek çoğu yenilenebilir enerji elçiler haline gelirken, bir bölümü ise toplantılarda geliştirilen fikirlerin kendi mahallelerinde veya semtlerinde uygulanması için çalışmaya başlamıştır. Ortaya çıkan plan yerel yönetimin kendisinin önermeye cesaret edemeyeceği eylemlerin kabul edilmesine de yol açmıştır. Bunlar arasında kentteki doğalgaz hatlarının renovasyonu yerine tüm blgedede alternatif enerji kaynaklarının kullanılmasına başlanması yönündeki radikal sayılabilecek bir öneri de bulunmaktadır.

Yapılan değerlendirme katılımcıların yüzde 97'sinin Kent Sohbetlerine katılmaktan mutlu olduğu saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda kente ilişkin diğer kararlarda da benzer bir yöntemin izlenmesi kabul görmeye başlamıştır. Katılımcı 165 kişi enerji planının uygulanmasında aktif rol oynayacak ve senelik olarak düzenlenen toplantılarda elde edilen başarıyı değerlendirerek, bundan sonra atılması gereken adımları saptayacaktır.

Dunlaoghaire–Rathdown: Stratejik Politika Komiteleri

Dunlaoghaire–Rathdown İrlanda'nın başkenti Dublin'in güneyinde bulunan bir kentsel yerleşim yeridir. Kentte yerel yönetime ilişkin stratejik kararların alınması için farklı politika alanlarında komiteler oluşturulmuştur. Bu alanlar çevre, konut, toplumsal kalkınma, kültür, ekonomik kalkınma ve ulaşım'dır. Her komite yerel yönetimi temsil eden bir üye ile tarım, ticaret, gönüllü kuruluşlar, dezavantajlı gruplar ile çevre ve kültür alanındaki çıkar gruplarını kapsayan temsilcilerden oluşan toplam 11 üyeden oluşmaktadır.

Stratejik komiteler ilk olarak 1998/1999 döneminde oluşturulmuştur. Kent Konseyi bu komiteler yoluyla kentte yaşayan halk ile iletişim kurmak amacıyla ilgili örgütlerle bağlantıya geçmiş, kamuya açık alanlarda reklam yapmış, kamuya açık toplantılar düzenlemiş ve farklı toplantılarda bağımsız kolaylaştırıcıları kullanma yolunu seçmiştir. Bunun sonrasında ilk toplantılara katılan kişi ve kurumlar ile Kent Kalkınma Kurulundaki 300 kuruluş ile tekrar iletişime geçilmiştir. Bu aşamada amaç Stratejik Komiteler içinde yer alacak üyelerin bu kişi ve kuruluşlarla ortak bir şekilde belirlenmesi olmuştur. Kent Konseyi her stratejik politika komitesi altında yer almasını istediği bazı alt sektörleri belirlemiştir. Bunlar arasında;

- Spor
- Kentte İkamet Edenler/Kent Dışından Gelenler
- Gençlik
- Gezginler
- Engelliler
- Çevre
- Kültür

alt sektörleri bulunmaktadır. Her alt sektör ilgili Stratejik Politika Komitesinde yer alacak üyeleri kendisi belirlemiştir. Toplamda komitelerde gönüllü kuruluşları ve dezavantajlı grupları temsil eden yedi üye yer alırken, komitelerin belirlenmesi sürecine 104 gönüllü kuruluş ve dezavantajlı grupları temsil eden örgüt katılmıştır. Konsey bu süreç boyunca alt komitelerin faaliyetlerini gerektiğinde toplantı yeri ayarlamak gibi yöntemler izleyerek kolaylaştırmıştır.

Belirlenen stratejik politika komiteleri üyelerine yerel yönetimlerin nasıl çalıştığı konusunda eğitim verilmiştir. Ayrıca merkezi hükümet yoluyla da uzlaşma sağlama, ekip çalışması, karar alma süreçleri gibi başlıklarda kapasite geliştirme eğitimleri sağlanmıştır.

Stratejik Politika Komiteleri uygulaması zamanla ülke geneline yayılmıştır. 2014 yılında merkezi hükümetin Etkin Yerel Yönetim Eylem Planı çerçevesinde bu Komitelerin işlevlerine ilişkin yeni bir kılavuz yayınlanmıştır. Bu kılavuza göre Komitelerin temel görevi yerel yönetim politikalarının tasarlanmasında Kent Konseyine yardımcı olmak ve yerel yönetim uygulamalarını daha geniş bir perspektifle değerlendirmektir. Komiteler daha sonra yerel yönetim tarafından kabul edilecek politikalara ilişkin arka plan çalışmalarını üstlenmektedir. Buna uygun olarak son düzenleme ile sendikaların, çevre ve gönüllü kuruluş sektörlerinin ve iş dünyasının Komite üyelerinin üçte birini oluşturması şartına bağlanmıştır. Komiteler ayrıca yerel stratejik planların hazırlanmasında da benzer görevleri üstlenmektedir. Yeni düzenleme ayrıca Komitelerin uygulanacak politikaların hazırlık safhasının en başından itibaren sürece dahil edilmeleri ve Komitelerin taslak planlar üzerinde fikir verme imkanına sahip oldukları bir takvimlendirmenin yapılması kurallarını da getirmiştir.

Edinburgh: Edinburgh Hayat Laboratuvarı ve Açık Hava Uygulaması

İskoçya Hayat Laboratuvarı (SLL) girişimi İskoçya'da yenilikçilik ile endüstriyel ve sosyal kalkınmayı hedefleyen altı üniversite ve ilgili kamu ve özel sektör kuruluşlarının katılımı ile oluşturulmuştur. Girişimin amacı ülkenin yenilikçilik kapasitesini güçlendirerek teknolojik gelişme ile teknoloji kullanıcılarının yeniliklere uyumu arasındaki farkı kapatmaktır. Girişim açık teknolojik yenilikler yoluyla yeni hizmetlerin ve ürünlerin geliştirilmesini hedeflemektedir.

Bu girişim kapsamında kurulan Edinburgh Yaşam Laboratuvarı çok çeşitli yerel paydaşların katıldığı, deneyler ve gözlemler yoluyla yeni araştırma ve hizmet tekniklerinin incelendiği bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Laboratuvarın çalıştığı alanlardan biri de ürünleri, süreçleri ve hizmetleri onları kullanan insanların ihtiyaçlarına cevap verecek hale getiren ve onları tasarım sürecine dahil eden katılımcı tasarım yöntemlerini incelemektir. Bu kapsamda laboratuvarın amaçlarından biri kentte yaşayanların kentin geleceğinin tasarlanmasında rol oynamalarını kolaylaştırmaktır. Bu yaklaşımda teknolojik gelişmelerin insanların çevrelerinde olan olayları daha iyi anlayarak daha aktif katılımcılar haline gelmelerine imkan verdiği ve bu nedenle kendilerini etkileyen kararları etkileme kapasitelerinin arttığı varsayımı benimsenmektedir. Laboratuvarın araştırdığı ve uygulamaya sokmaya çalıştığı araçlardan biri özellikle katılımcı politikaların geliştirilmesinde toplumsal yenilikçiliği teşvik etmesi nedeniyle son dönemde sıkça adından bahsedilen Tasarımcı Düşünme yöntemleridir.

Yaşam Laboratuvarları İskoçya dışındaki ülkelerde de kurulmaya başlanmış yenilikçi kurumlardır. Bu kurumların en önemli özelliği açık kaynakların ve büyük verilerin kullanılması yoluyla özellikle akıllı kentlerin inşasını amaçlayan uygulamaların tasarlanma merkezleri olmalarıdır. Bugün pek çok Avrupa kentinde çok farklı akıllı kent stratejilerinin ve araçlarının geliştirildiği görülmektedir. Büyük verileri inceleyen tekniklerle geliştirilen bu araçların en büyük faydası kullanıcı düzeyindeki farklılıkları en ayrıntılı şekilde tespit etme imkanı vermeleridir.

Buna bir örnek, yine Edinburgh kentinde Kent Konseyi tarafından geliştirilen Edinburgh Açık Hava uygulamasıdır. Bu uygulamada Kent Konseyi kentte yaşayanların kentte en çok neleri görmek istediklerine ilişkin bilgileri toplamak amacıyla düzenli toplantılar gerçekleştirmektedir. Kentte yaşayanlardan özellikle doğal parklar, kentsel miras gibi konularda görüşlerini bildirmeleri beklenmektedir. Bu toplantıların yanı sıra Kent Konseyi kentlerdeki parkların kullanımı konusunda örgütlenmiş 37 park dostu ile de toplantılar yapmak yoluyla kentteki yeşil alanların kullanımına ilişkin farkındalığı geliştirmek amaçlı faaliyetleri belirlemektedir. Bu yolla oluşturulan, kentteki parklarda bulunan ağaçlardan sanat eserlerine kadar çeşitli bilgileri içeren veri tabanına sosyal medya veya akıllı telefon uygulamaları aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Uygulama sonucunda kentte parkların kullanım oranlarının arttığı, kentteki yayalar, bisiklet kullanıcıları ve koşu sporu yapanlara yönelik yeni uygulamaların geliştirildiği gözlenmektedir.

Stockholm: Erişilebilir Oyun Parkları⁸

1998 yılında Stockholm kenti engellilerin açık hava imkanlarına ve kentsel diğer mekanlara erişim imkanları önündeki engellerin kaldırılmasını hedefleyen bir program başlatmıştır. Programın vizyonu 2010 yılı itibarıyla Stockholm'ü dünya çapında engellilerin erişim imkanlarının en üst düzeye ulaştığı bir kent haline getirmek olarak belirlenmiştir. Bu vizyon doğrultusunda öncelikli olarak ortadan kaldırılması en kolay olan engeller üzerinde odaklanılmıştır. Uygulanan planın odaklandığı alanlardan biri de çocuk parkları olmuştur.

Kolay Erişim Projesi çerçevesinde öncelikli olarak kentteki çocuk parklarında yapılması gereken iyileştirmelerin bir envanteri çıkarılmıştır. Bu envanterin çıkarılmasında kent içinde kurulu Engelli Konseyleri ile işbirliğine gidilmiştir. Kurulan bir veri tabanı aracılığıyla erişim imkanlarındaki eksiklikler sistematik olarak takip edilmiş, yapılan öneriler ve uygulanan ve tasarlanan tedbirler düzenli olarak izlenmeye başlanmıştır. Yerel yönetim içinde yaşayan engellilerin sorunları hakkında en geniş bilgiye sahip olan Engelli Konseyleri aynı zamanda bu proje kapsamında uygulanacak faaliyetlerin tasarlanmasında da rol oynamışlar, bu yolla oyun alanlarının engellilerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi süreci büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. Yine engellilerin hakları ve erişim imkanlarının sınırları hakkında yaklaşık 500 yerel yönetim çalışanı, siyasetçi ve danışmana eğitimler verilmiştir. Kullanılan malzemelerin değiştirilmesi, oyun alanlarının düzleştirilmesi, erişimi kolaylaştıracak apartların kullanılması gibi yöntemlerle çocuk oyun alanları engelli çocukların ve ebeveynlerin kullanımına elverişli hale getirilmiştir.

Proje kapsamında toplam 40 park engelli çocukların erişimlerine imkan sağlamak amacıyla tamamen veya büyük ölçüde yenilenmiştir. Stockholm belediyesinin internet sitesi aracılığıyla engellilerin erişimine uygun 200'den fazla çocuk parkı ve macera parkına ilişkin bilgilere ulaşılabilir.

1999-2010 yılına uygulanan program kapsamında ayrıca engellilerin kentsel mekanlara erişimini kolaylaştıran şu düzenlemeler de yapılmıştır:

- Yürüme ve görme engelli kişilerin kolay kullanabilmeleri için 5.200 yaya kaldırımı yenilenmiştir.
- Tekerlekli iskemle kullananların hayatını kolaylaştırmak için su tahliye kanallarında kullanılan malzemelerde değişikliğe gidilmiştir.
- Kentsel mekanlardaki tüm merdivenler görme engelli kişilerin ihtiyaçları dikkate alınarak değişiklikten geçirilmiştir.
- Kent içinde dolaşırken dinlenme ihtiyacı duyan kişiler için özel banklar yerleştirilmiştir.
- Engellilerin ve yaşlıların bankları daha kolay kullanabilmeleri için tutacaklar konulmuştur.
- Kent içindeki 360 otobüs durağı engellilerin erişimine uygun hale getirilmiştir.
- 80 spor tesisi ve kültür merkezleri elden geçirilerek engellilerin erişimine uygun hale getirilmiştir.
- Görme engelli kişilerin şehirdeki imkanlarını geliştiren e-Adept uygulaması gibi ortak uygulamaların tasarlanmasına katkıda bulunulmuştur.

⁸ Stockholm - The City For Everyone: 12 Years of the Project Easy Access, www.stockholm.se/.../Stockholm%20.../Stockholm_-_the_city_for_everyone.pdf

Galdakao: Kadınların Yerel Hayata Katılımları

İspanya'nın Bask bölgesinde bulunan Galdakao Belediyesi kadınların hareket özgürlükleri ve kentsel mekanların tasarımları açısından özel nitelikteki ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla bir hareketlilik ve erişim araştırması başlatmıştır.

Araştırmanın temel varsayımı kentlerde yaya ve kentsel ulaşım imkanlarını en fazla kullanan grubun kadınlar olduklarıdır. Ayrıca kadınların kentsel mekanlarda karşı karşıya kaldıkları cinsiyet temelli şiddet vakaları da dikkate alınmıştır.

Bu varsayımlar ışığında Galdakao Belediyesi farklı mahallelerden gelen ve farklı yaş gruplarını temsil eden kadınlarla danışma toplantıları düzenlemiştir. Bu toplantılara dokuz farklı mahalleden, 70'e yakın kadın katılmıştır. Bu toplantılarda katılımcı kadınların erişim imkanlarını arttırmak, kamu taşımacılığı hizmetlerini geliştirmek ve kentsel mekanların uygun bir şekilde tasarımını sağlamaya ilişkin görüşleri ve tavsiyeleri toplanmıştır.

Çalışma sonucunda Belediye bu görüş ve tavsiyeleri içeren bir rapor hazırlamıştır. Raporun içerdiği politika uygulamalarından bazıları aşağıda özetlenmektedir:

- Ulaşım: Özellikle yer altında bulunanlar olmak üzere, kent içindeki otobüs duraklarının değiştirilmesi, elden geçirilmesi, sayılarının artırılması; geceleri verilen otobüs taşımacılığı hizmeti saatlerinin genişletilmesi; mahalleler arasında hizmet verecek kamu taşımacılığı imkanlarının geliştirilmesi; tüm taşıma araçlarında çocuk arabalarının kolay bir şekilde kullanılmasına imkan tanıyacak yöntemlerin kullanılması.
- Aydınlatma: Kentsel mekanlarda yeterince ışıklandırma yapılmaması kadınlar arasında güvensizlik hissini arttıran faktörlerden biri olarak saptanmıştır. Bu nedenle belediyenin aydınlatma hizmetlerini geliştirmesi gereken bölgeler belirlenmiştir.
- Yeşil Alanlar: Kadınların kent içerisindeki park ve bahçeler gibi yeşil alanlara erişimlerini arttıracak önlemlerin alınması.
- Erişimi Kısıtlayan Engeller: Başta merdivenler olmak üzere ileri yaşta olan ve/veya çocuk arabası kullanan kadınların erişim imkanlarını kısıtlayan tasarımlarda değişikliğe gidilmesi.
- Küçük Girişimciliğin Desteklenmesi: Mahallelerin hayatta kalmasını sağlamak için kadınların girişimcilik imkanlarını arttıran yerel politikaların tasarlanması.

Galdakao Belediyesi bu raporun ardından, rapordaki tavsiyeleri dikkate alan ve 2014-2017 dönemini kapsayan bir Eylem Planı geliştirmiştir. Eylem Planının başlıca amacı bütçeleme, eşit temsil, verilerin toplanması gibi Belediye içindeki tüm birimleri ilgilendiren konularda toplumsal cinsiyet sorunlarının ortak kesen bir konu olarak kabul edilmesidir. Bu eylem planı kapsamındaki en önemli başarılar arasında belediye hizmetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak sosyal, ekonomik ve dil hakkı bazındaki kılavuz ilkelerin kabulü ile Galdakao Belediyesinin ihale prosedürlerine toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik maddelerin eklenmesi gelmektedir.

Berlin: Gençleri Yerel Yönetim Politikalarına Dahil Etmek

U18 projesi ilk kez 1996 yılında Berlin Gençlik Klübünde uygulanmış ve geçen zaman içerisinde önce ülkedeki diğer kentlere, daha sonra ise uluslararası düzeye yayılmıştır. Projenin amacı farklı kimliklerden ve gruplardan gelen gençlerin siyasete katılımını sağlamak ve bu amaç doğrultusunda katılıma ilişkin eğitimlerin ötesine geçen pratik bir imkan sunmaktır. Projenin daha fazla sayıda gence ulaşabilmesi amacıyla sokaklara mobil oy verme istasyonları da kurmaktadır. Her merkez kendi oy sandığını kendisi tasarlamakta ve seçim simülasyonunun sonrasında kazanan tasarıma ödül verilmektedir.

Proje kapsamında seçimlerden önceki bir yıl boyunca kayıtlı merkezler ve dileyen bireyler seçimlere ilişkin eğitici malzemelere ulaşma imkanına sahiptir. Bu bir yıl süresince genç insanlar manifestolar geliştirmek, siyasi partiler kurmak, gönüllü ve hayırseverlik amaçlı girişimlerde bulunmak ve siyasetçilerle tartışmalara katılmak gibi değişik faaliyetlerde yer almaktadırlar.

Pek çok siyasetçi, gençlerin siyasete katılımını arttırmayı amaçlayan bu uygulamaya destek vermektedir. Bu amaçla yerel yönetimin farklı birimleri için bilgilendirme gezileri düzenlenmekte ve proje faaliyetlerine maddi destek sağlanmaktadır. Projenin yönetimi gençlik örgütlerinden oluşan bir yönlendirme komitesi tarafından yürütülmektedir.

Gerçek seçimlerin dokuz gün öncesinde tüm bu faaliyetler çocuklar ve oy verme çağında olmayan gençlerin katıldığı, gerçek seçimlerdeki kuralların birebir kullanıldığı bir seçimle sonlandırılmaktadır. Oy verme işlevi akşam saat altıda tamamlanmakta, sonuçlara ilişkin projeksiyonlar oy verme işlemi bittikten sonra açıklanmakta ve ayrıca gençler tarafından iki saat boyunca seçim özel yayını gerçekleştirilmektedir.

Belfast: Roman Toplumu için Kalkınma Projesi

Kuzey İrlanda'nın Belfast şehrinde Roman nüfusun ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi, kendilerine güvenlerinin artırılması, Roman kadınların yetkinleştirilmesi ve istihdam edilebilirliklerinin yükseltilmesi, Roman toplumunun yaşadığı sorunların diğer sektörler ve profesyonellerce anlaşılması için bilgilendirme yapılması ve Roman topluluğuna yönelik politikaların geliştirilmesinde ve hizmetlerin sağlanmasında daha bütünleştirici ve kaynaştırıcı bir yaklaşımın teşvik edilmesi amacıyla bir proje uygulanmaya konulmuştur. Bu projeye ek olarak formel ve informal kalifikasyonların kazanılmasına yönelik beceri geliştirme temelli programlar da uygulamaya sokulmuştur.

Projenin ana hazırlıkları Roman halkının temsilcileri ile ilgili yönetim birimlerinin ve diğer yerel topluluklarının temsilcilerinin yer aldığı bir Çalışma Grubu oluşturularak planlanmıştır. Bu Çalışma Grubu Roman halkına danışarak onların istihdam, konut, sağlık, eğitim hizmetlerine erişimine ilişkin deneyimlerini ilk elden dinlemiştir. Bunun ardından Roman topluluğunun karşılaştığı engeller ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler belirlenmiştir. Bir Roman Halkının Kapsanması Stratejisi geliştirilmiş ve kamuoyuna tanıtılmıştır. Bu strateji 80 yerel örgüt ve Romanları temsil eden 80 kişi tarafından desteklenmektedir.

Projenin en başarılı yanı hazırlık ve uygulama safhasında Roman topluluğu ile sürekli ve kültürel farklılıkları aşmayı amaçlayan işbirliklerinin kurulabilmiş olmasıdır. Ayrıca Roman Derneği ile işbirliği yapılarak Roman örgütlerinin kendi toplumlarını güçlendirmelerini amaçlayan kapasite geliştirme imkanlarına erişimleri sağlanmış ve Romanların farklılaştırılmış hizmetlere maruz kalmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Yine Romanların hizmetlere erişim imkanlarını arttırmak amacıyla yerel polis teşkilatı, sosyal yardımlaşma vakfı ve eğitim kuruluşları gibi paydaşlarla işbirlikleri kurulmuştur. Proje ayrıca Roman topluluğun sorunlarının kültürel farklılıklara duyarlı uygulamalar yoluyla anaakımlaştırılmasını da dikkate almıştır. Proje kapsamında Roman halkına özellikle çocukların eğitimi, yetişkin eğitimi, istihdam edilebilirlik ve iş imkanları hakkındaki hizmetlere erişim için imkanlar yaratılmıştır.

Proje kapsamında Romanların kamu sektöründe çalışmasına imkan verecek imkanlar ve eğitimler geliştirilmiş, Roman çocukların okul öncesi eğitime erişme imkanları artırılarak hedeflenen grubun yüzde 80'inin bu hizmetlerden yararlanması sağlanmış, yerel sorunların belirlenmesi için iki farklı haritalama çalışması yapılmış ve Roman yetişkinlerin belirli beceri alanlarında sertifika almalarını sağlayan eğitimler verilmiştir.

Victoria: Belediye Hizmetleri İçin İnsan Hakları Temelli Kontrol Listeleri

Avustralya'daki Victoria Belediyesi dünyada yerel yönetim politikaları ve uygulamalarına insan hakları temelli yaklaşımların entegre edilmesinde nc konumdaki yerel yönetimlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda Belediyenin stratejik planlama ve hizmet sağlama faaliyetlerine insan hakları ilkelerinin nasıl dahil edildiğini açıklayan çok sayıda kılavuz hazırlanmıştır ve bu kılavuzlara evrimii imkanlarla erişilebilmektedir.

Victoria Belediyesinin sağladığı hizmetlerin tasarlanması ve uygulanmasında insan hakları temelli yaklaşımın ne düzeyde kullanıldığını izlemek amacıyla, katılımcı bir süreçle belirli kontrol listeleri geliştirilmiştir. Aşağıda bu kontrol listelerinden bazıları sıralanmaktadır.

İnsan Haklarına İlişkin Farkındalık

- Yerel yönetim Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi temel metinlerde yer alan haklar ve bunlara bağlı yükümlükler hakkında bilgi sahibi.
- Yerel yönetim insan haklarına bağlı kalmak konusunda bir taahhütte bulunmuş durumda ve insan hakları yerel yönetimin örgütsel kültürünün bir parçası olarak kabul edilmekte.
- Yerel yönetim mevcut politikalarının, uygulamalarının ve prosedürlerinin insan haklarıyla uyumlu olması için bir çalışma yürüttü/ yürütmekte.
- İnsan hakları artık yerel yönetimin planlama ve stratejik yönetim, politika ve program geliştirme ve değerlendirme ile raporlama dahil tüm yönetimsel süreçlerinde dikkate alınmakta.
- Yerel yönetim insan haklarına uyum konusunda kullanabileceği kaynaklara nasıl ulaşacağını biliyor.
- Yerel yönetimin karar alma süreçleri insan hakları standartları ve ilkeleriyle uyumlu.
- Yerel yönetimin personel alımı, performans değerlendirme ve profesyonel gelişim süreçleri insan hakları standartları ve ilkeleriyle uyumlu.
- Yerel yönetim çalışanlarının işlerini yaparken insan hakları standart ve ilkelerine uygun davranmalarını dikkate alıyor ve insan haklarına ilişkin sorunları gündeme getirmelerini teşvik ediyor.
- Yerel yönetim tüm paydaşlarına düzenli olarak hakları konusunda bilgilendirme yapıyor ve bu konudaki Şikayet ve nerileri dikkate alıyor.

İnsan Onuruna Saygı

Kötü muameleye sıfır tolerans

- Yerel yönetim hizmetlerinde herkes bir birey olarak kabul ediliyor.
- Yerel yönetim uygulamaları insan onuruna saygıyı dikkate alıyor ve kötü muameleye karşı önlemler alıyor.
- Yerel yönetim personel alımlarında insan onuruna saygı konusu dikkate alınıyor, bu konuda çalışanlara bilgilendirme yapılıyor.

Saygı

- Yerel yönetimde çalışanlar baskı altında olduklarında bile, hizmetlerinde yararlanıcılara nazik ve saygılı davranıyor.
- Yerel yönetimde çalışanlar kendi sundukları hizmetlere hizmetin kullanıcılarının gözünden bakmayı becerebiliyor.
- Yerel yönetimde çalışanlar hizmet kullanıcılarının kendilerini dışlanmış/önemsenmemiş hissetmelerinin önüne geçebiliyor.

Kişiyi özel hizmet

- Yerel yönetimin hizmetleri ve uygulamaları hizmetlerden yararlanan kişilerin inançları, değerleri ve tercihlerini dikkate alıyor.
- Yerel yönetimin hizmetleri ve uygulamaları bireylerin fiziki, kültürel, ruhsal, psikolojik ve toplumsal ihtiyaç ve tercihlerini önemsiyor.
- Yerel yönetimin hizmetleri ve uygulamaları ayrımcılığı önüyor, eşitliği destekliyor, bireysel ihtiyaçlara ve tercihlere saygı gösteriyor ve insan haklarını koruyor.

Kişilerin bağımsızlıklarına, tercihlerine ve denetim haklarına saygı

- Yerel yönetimde çalışanlar bireylerin ihtiyaçları hakkında onlar için neyin iyi neyin kötü olduğuna ilişkin varsayımlarda bulunmuyorlar.
- Yerel yönetim hizmetlerinden yararlanan kişilere bu hizmetler ile yerel yönetim politikaları ve uygulamalarını etkileme imkanı sağlanıyor.
- Yerel yönetimde çalışanlar hizmetlerden yararlanan kişilerin görüş ve taleplerini gerçekten önyargısız bir şekilde dinliyor.
- Yerel yönetimde çalışanlar hizmet yararlanıcılarını kendi ihtiyaçlarını ve taleplerini dile getirmeleri için teşvik ediyor ve imkan tanıyor.

- Yerel yönetimde çalışanlar hizmet yararlanıcılarıyla, özellikle özel ihtiyaçları olanlarla iletişim kurmak için gerekli kişisel becerilere sahipler ve bunları etkili bir şekilde kullanıyorlar.
- Yerel yönetim hizmetleriyle ilgili bilgilerin erişilebilir ve anlaşılabilir olmasına dikkat ediliyor.
- Yerel yönetimde çalışanlar hizmet yararlanıcılarının özel hayatının gizliliğine ilişkin ilkelere dikkat gösteriyor.

Şikayet Değerlendirme Politikası

- Yerel yönetimin kurumsal kültürü hatalardan ders almak gerektiği fikrini savunuyor.
- Yerel yönetimin şikayet prosedürleri kullanıcı dostu ve kolay erişilebilir.
- Tüm şikayetler en kısa sürede inceleniyor ve ilgili tüm birimlerin bilgisine başvuruluyor.
- Kişiler şikayette bulunmaları durumunda başlarına olumsuz bir şey gelmesinden korkmuyorlar.
- Şikayet başvuruları ve sonuçları ile ilgili prosedürlerin ve geri bildirimlerin denetlenmesine yönelik bir çalışma mevcut.

İhale Üstlenici Kuruluşlar için Kontrol Listesi

- Yerel yönetimin ihale anlaşmaları ihale edilen hizmetin içerdiği insan hakları risklerini dikkate almakta.
- İhale sözleşmelerinin müzakere sürecinde, taraflar üçüncü bir tarafın hizmet yararlanıcılarının insan haklarını korumak ve teşvik etmek üzere katılımını kabul ediyor.
- Teknik nitelikteki ihale sözleşmeleri farklı paydaşların insan haklarının korunması, desteklenmesi ve bu haklara saygı gösterilmesi konusunda özel hükümler içeriyor.
- Yerel yönetimin satın alma politikası üreticilerin insan hakları konusundaki geçmiş performanslarını dikkate alıyor.
- İhale sözleşmesinde üstlenici kuruluşun insan haklarına uyumu konusunda denetim yapılacağı şarta bağlanmış durumda.
- Dışarıdan iş yapan üstlenici kuruluşlarla ilgili insan hakları temelli şikayetlere cevap verecek bir sistem bulunmakta.
- Sözleşme içerisinde üstlenici kuruluşun insan haklarına uymaması halinde alınacak önlemler şarta bağlanmış durumda.

Aberdeen: İnsan Haklarına İlişkin En İyi Uygulamalar Rehberi⁹

İskoçya'nın Aberdeen kentinde Kent Konseyinin hazırladığı geniş kapsamlı İnsan Haklarına İlişkin En İyi Uygulamalar Rehberi belediye çalışanlarının kendi faaliyet ve uygulamalarını insan hakları temelinde değerlendirmelerine imkan verecek bilgileri içermektedir. Rehber Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini belediye hizmetlerinde esas alınacak insan hakları çerçevesini belirleyen temel belge olarak kabul etmektedir. Bu sözleşmedeki hak alanları ile belediye hizmetleri ilişkilendirmekte, Aberdeen belediyesi sınırları içerisinde yaşanan farklı insan hakları ihlali vakalarını örnek alarak, her bir vakanın insan hakları temelinde nasıl incelenmesi gerektiğini açıklamaktadır.

Rehber ayrıca insan hakları temelli denetimin temel özelliklerini, bu denetimlerde dikkat edilmesi gereken unsurları ve kullanılacak yöntemleri de ayrı bir bölümde ele almaktadır. İnsan hakları temelli denetim için Belediye çalışanlarının kullanabileceği beş adımdan oluşan bir değerlendirme formu da bu bölümde paylaşılmakta ve değişik şikayet vakaları örnek alınarak bu formun nasıl kullanılacağı detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Rehberde göre herhangi bir şikayetin veya gündelik uygulamalarda karşı karşıya kalan ikilemlerin insan hakları temelinde değerlendirilmesine yönelik adımlar şunlardan oluşmaktadır:

1. Adım: **Bir Kurban veya Potansiyel Kurban var mı?** – Politikamızın uygulanmasından olumsuz etkilenme olasılığı olan kişiler kimler?
2. Adım: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi temelinde bu politikamızla ilişkilendirilebilecek haklar var mı?** *(Bu soruya hayır yanıtı veriliyorsa değerlendirme burada bırakılabilir. Cevap evet ise, bir sonraki adımlara geçiniz.)*
3. Adım: **Yasal yetkilerim sınırında mı hareket ediyorum?** – Ulusal mevzuatta bu politikamızın referans alacağı yasalar ve diğer düzenlemeler var mı?
4. Adım: **Meşru bir amacım var mı?** – İlgili kanun maddelerinde bu türden yerel yönetim müdahaleleri meşru kılıyor mu?
5. Adım: **Hakkaniyetli davranıyor muyum?** – Bu politika demokratik bir toplum için bir gereklilik mi? Bunu gerekli kılan bir toplumsal ihtiyaç mevcut mu? Politikanın uygulaması için gerek ve yeter koşullar bulunmakta mı? Politikanın kapsamı onu meşru kılan amaç ile orantılı mı?

⁹ (2005), Aberdeen City Council Best Practice Guide on Human Rights, www.aberdeencity.gov.uk/nmsruntime/saveasdialog.asp?IID=9707&tsID=2603

Bu adımların uygulanması rehberde Şu rnekler üzerinden incelenmektedir:

- Bazı ocukların okullara ulaşım için sağlanan servis hizmetlerinden yararlanamaması.
- Okullarda ocukların ilaç kullanmalarına yönelik uygulamalar.
- Okulların üniforma politikaları.
- Parkların ve diğer açık hava imkanlarının yönetimi
- Görme engelli kişilerin seçimlerde oy kullanma hakkından yararlanmaları
- Kamuya açık yerlerde alkollü iki tüketime ilişkin kısıtlamalar
- Kentsel yenileme kapsamında sürdürülen arazi araŐtırmaları

Rehber bunların yanısıra, insan hakları temelli bir denetimde mutlaka kaçınılması gereken ve mutlaka dikkate alınması gereken noktalara da iŐaret etmektedir.

İnsan Hakları Temelli Denetimde Yapılmaması Gerekenler:

- **Gettolaştırmayın:** İnsan haklarını belirli bir birimin yetkisine bırakarak sınırlandırmayın.
- **Hukukileştirmeyin:** İnsan haklarını yerel yönetimde hukuki işlerden sorumlu birimlerin konusu olarak görmeyin.
- **Hukuk dışına atmayın:** Karşınıza çıkan hukuki nitelikteki sorunları bunların farklı kültürel yaklaşımlarla alakalı olduğu varsayımıyla veya zaten iyi niyetle hareket ettiğinizi düşünerek görmezden gelmeyin.
- **Bütünsel Yaklaşın:** İnsan haklarını kurum içi ortaklıklarla ele alınması gereken bir konu olarak görün, bir yerel yönetimin ancak içindeki en zayıf birim kadar güçlü olabileceğini unutmayın.
- **İçselleştirmeyin:** Tüm bu şikayetlerin zaten iyi bir şekilde verdiğiniz hizmetlere yönelik gereksiz müdahaleler olduğunu düşünerek, bunları kurumsal dar bir bakış açısıyla değerlendirmeyin.

İnsan Hakları Temelli Denetimde Yapılması Gerekenler:

- **Dışsallaştırın:** İnsan hakları hukukun uzmanlık gerektiren alanlarından biridir. Buna yönelik iç hazırlıklarınızı yapın ve seminerler, eğitimler, danışma mekanizmaları gibi yöntemlerle dışarıdaki uzmanlardan tavsiyeler alın ve kendi sisteminizi test edin.
- **Yakınlaşın:** İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin tutarlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayacak kullanıcı dostu yöntemler geliştirin.
- **Hayata geçirin:** Gündelik faaliyetlerinizdeki deneyimleriniz arasından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında potansiyel sonuçlar yaratabilecek örneklerin farkına varın.
- **Modernize edin:** Tüm faaliyetlerinizi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile uyumlu en iyi uygulamaları kullanmak yoluyla güncelleyin.
- **Sistematikleştirin:** Avrupa İnsan Hakları hukukunda ve içtihatındaki son gelişmeleri takip edecek bir sistem kurun.

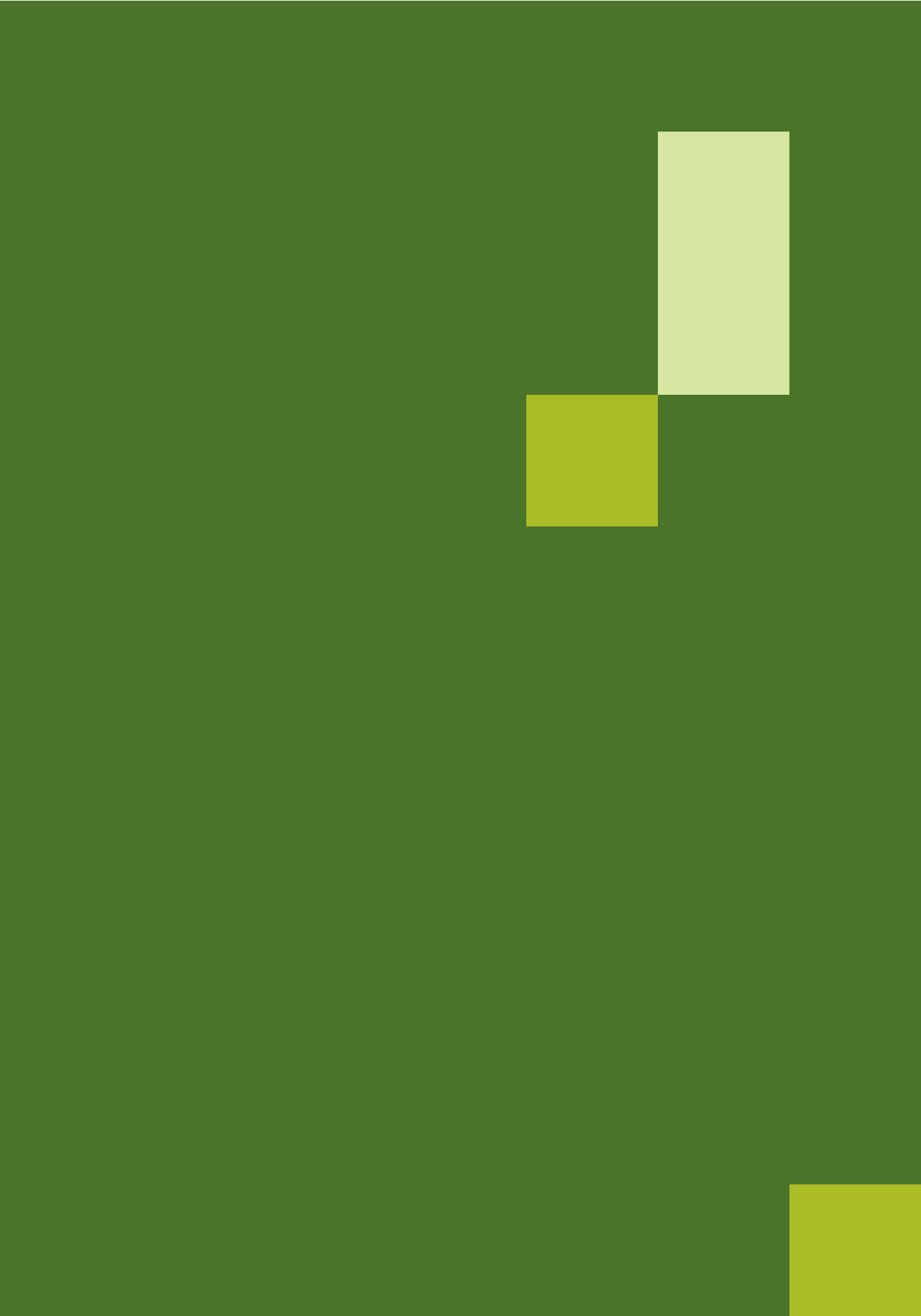
BITİRİRKEN...

İnsan Hakları Kenti ve İnsan Hakları Temelli en iyi uygulama örneklerinden bazılarını içeren bu kitapçıkta örnekler dikkate alınırken, her örneğin o ülkenin kendi idare sistemindeki farklılıkları yansıttığı da unutulmamalıdır. Birçok Avrupa ülkesinde yerel yönetimlerin yetkileri ve hareket imkanları Türkiye ile kıyaslandığında oldukça geniştir. Federatif sistemlerin bulunduğu ülkelerde yerel yönetimler Türkiye'de merkezi idarenin sorumlu olduğu bir çok işlevi de yerine getirirler. Bu nedenle en iyi uygulamalar her ülkenin kendi sistemi ve kendi koşulları içine uyarlanabilecek örnekler olarak görülmeli ve daha çok uygulamadaki yaklaşıma odaklanılmalıdır.

Bu kitapçığın içine dahil edilen örnekler ve diğer güncel uygulamalar incelendiğinde, yerel yönetimlerin politika ve pratiklerinde son dönemde ağırlık kazanan yedi eğilim dikkat çekmektedir.

- 1) Bağlayıcı olan veya olmayan kararlar yoluyla insan haklarını yerel yönetim işleyişinin bir parçası haline getirmek ve bu konuda taahhüt altına girmek.
- 2) Yerel yönetim ile sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkileri düzenleyen bir Kurallar Manzumesini kabul etmek, bu konuda taahhütte bulunmak ve yerel yönetimin diğer tüm birimleri ile eşgüdüm altında çalışan İnsan Hakları Birimleri oluşturmak.
- 3) Yerel yönetim sınırları içerisinde yaşayanların koşullarına ilişkin araştırmalara ağırlık vermek ve belirli grupların koşullarını düzenli ve sistematik bir şekilde izleyen yapılar kurmak.
- 4) Özellikle dezavantajlı ve daha kırılgan durumdaki gruplara ilişkin özel eylem planları hazırlamak ve bu planların hazırlık sürecini katılımçılık ve toplumsal diyalog kurmak için bir imkan olarak görmek.
- 5) Kişilerin, grupların gündelik hayatlarını kolaylaştıracak mikro ölçekteki projeleri düşünmek.
- 6) Yeni teknolojileri yerel yönetim hizmetlerini geliştirmek için bir imkan olarak kullanmak ve bu alanda sürekli ve geniş çaplı işbirlikleri kurarak yerel ekonominin gelişimine de katkıda bulunmak.
- 7) Belediyenin personel alımlarından, ihale şartnamelerine kadar her türlü uygulaması içine eşitlik ilkesinin tam olarak uygulanmasına imkan verecek kurallar koymak.

Kingdom of the Netherlands

Bu rapor Hollanda Krallığı İstanbul Başkonsolosluğu Matra Programı'nın mali desteğiyle üretilmiştir ve Ataşehir Belediyesi tarafından bastırılmıştır. Bu yayının içeriğinden sadece Türkiye Avrupa Vakfı sorumludur ve hiçbir şekilde Hollanda Krallığı İstanbul Başkonsolosluğu'nun ve Ataşehir Belediyesi'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.